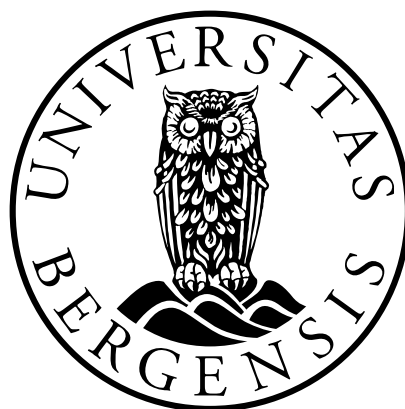

Styrets handleplikt etter aksjeloven § 3-5 i lys av coronapandemien

*Kan en internasjonal økonomisk krise som den
coronapandemien medfører virke inn på
vurderingen av aksjeloven § 3-5?*

Kandidatnummer: 75

Antall ord: 14992

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

Innleveringsfrist: 10.12.2020

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Tema for masteroppgaven.....	3
1.2 Aktualitet.....	4
1.2.1 Coronavirus og økonomisk krise	5
1.3 Begrepsavklaringer.....	9
1.3.1 Egenkapital	9
1.3.2 Aksjekapital	11
1.3.3 Likviditet.....	12
1.4 Metode og rettskildebilde	12
1.5 Formål og hensyn bak aksjeloven § 3-5.....	15
1.6 Avgrensninger.....	17
1.7 Fremstillingen videre.....	18
2 Om styrets rolle i et aksjeselskap	19
2.1 Innledning.....	19
2.2 Forvaltningsansvaret.....	20
2.3 Tilsynsansvaret.....	21
2.4 Opplysningsplikten	22
3 Styrets handleplikt etter asl. § 3-5: Kan en økonomisk krise som den coronapandemien medfører virke inn på vurderingen av asl. § 3-5?	24
3.1 Innledning.....	24
3.2 Forholdet til kravet om forsvarlig egenkapital og likviditet i asl. § 3-4	25
3.3 Handlepliktens inntreden	26
3.3.1 «Det må antas»	26

3.3.2	«Lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten» 27	
3.3.3	Kan den økonomiske krisen som coronapandemien medfører påvirke vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5, og i så fall hvordan?	29
3.4	Handlepliktens innhold.....	39
3.4.1	«Straks behandle saken»	40
3.4.2	Plikt til å foreslå tiltak.....	42
3.4.3	Plikt til å foreslå selskapet oppløst.....	46
3.4.4	Forholdet til konkursloven § 61 under coronapandemien.....	47
4	Oppsummering.....	51
	Litteraturliste.....	53
	Vedlegg	62

1 Innledning

1.1 Tema for masteroppgaven

Tema for oppgaven er «styrets handleplikt etter aksjeloven § 3-5 i lys av coronapandemien». Avhandlingens hovedproblemstilling er om en internasjonal økonomisk krise, som coronapandemien, kan spille inn på vurderingen av asl. § 3-5. Denne problemstillingen er ikke diskutert tidligere og usikkerheten knyttet til hvilken innvirkning krisesituasjoner eller andre helt ekstraordinære samfunnssituasjoner vil ha på vurderingen av styrets handleplikt i asl. § 3-5 gjør problemstillingen interessant.

Den sentrale bestemmelsen for avhandlingen er *lov om aksjeselskaper av 13. juni 1997 nr. 44* (aksjeloven/asl.) § 3-5. Av denne fremgår det at styret har en plikt til å handle dersom egenkapitalen blir «lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet». Bestemmelsen i asl. § 3-5 må sees i sammenheng med asl. § 3-4 hvor det følger at «selskapet skal til enhver tid ha en egenkapital og en likviditet som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet». Er ikke egenkapitalen eller likviditeten forsvarlig, kreves det at styret handler i tråd med asl. § 3-5, slik at forsvarligheten gjenoprettes.

Samtidig må bestemmelsen om handleplikt også sees i sammenheng med reglene om erstatning i asl. § 17-1. Selv om det i stor grad overlates til praksis å vurdere hva som er forsvarlig for ulike selskap, er det likevel slik at «overtredelser av lovens bestemmelser lett vil medføre at en handling eller unnlatelse stemples som uaktsom.»¹ Velger styret å fortsette driften uten å gjennomføre tiltak, begynner styremedlemmene å løpe en risiko for personlig ansvar. Dette er fordi det i praksis er lite sannsynlig at det vil bli påberopt brudd på handleplikten isolert sett, men heller at normbruddet danner grunnlaget for et erstatningskrav. Dersom selskapet må kaste inn håndkledet eller blir begjært konkurs, vil unnlatelse av handling kunne anses som «uaktsom», og da vil ledelsen kunne bli holdt personlig ansvarlig for tap som selskapet og kreditorene lider.

¹ Ot.prp.nr. 36 (1993-1994) s. 83

Dersom et selskaps egenkapital går tapt, og styret ikke finner grunnlag for å foreslå tiltak eller tiltak ikke lar seg gjennomføre, skal styret etter asl. § 3-5 (2) foreslå selskapet oppløst. Begjæringen om oppbud behandles av tingretten, som da vurderer hvorvidt selskapet er insolvent, da insolvens er et vilkår for konkurs. Derfor skal jeg også se på hvordan coronasituasjonen kan spille inn på vurderingen av insolvenskravet i konkursloven § 61.

1.2 Aktualitet

Verdensøkonomien ble hardt rammet da coronapandemien inntraff og mange bedrifter mistet brått hele eller store deler av inntekten som følge av restriksjonene som ble gitt for å begrense spredningen. Egenkapital og likviditet har for mange selskaper blitt vesentlig svekket eller gått helt tapt som følge av stengte dører og nedgang i salg og omsetning. Hva det endelige utfallet av krisen vil bli er umulig å si, da virusets herjinger ikke er over.

Styret spiller en kritisk rolle hva gjelder driften av selskapet, særlig gjennom krisesituasjoner, og styrets plikt til å ivareta selskapets interesser er lovpålagt gjennom blant annet handleplikten i asl. § 3-5. Coronakrisen har ført til ukjente og ekstraordinære situasjoner for mange selskaper, med dårligere inntjening og svakere likviditet. I de fleste selskaper har nok ikke styret tatt høyde for en internasjonal økonomisk krise ved vurderingen av hvor stor egenkapital virksomheten krever for å kunne drive forsvarlig. Det er derfor mange styrever som må ta vanskelige avgjørelser om selskapets fremtid i en usikker tid.

I aksjeselskapsretten er det en presumsjon for at en handling eller unnlatelse er uaktsom dersom den er i strid med de pliktene som objektivt sett gjelder for styremedlemmene.² Dette innebærer at dersom styret ikke oppfyller sine lovpålagte

² Kristin Normann Aarum, Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskaper, 1994, s. 221, gjentatt i HR-2016-1440-A (Håheller)

plikter, risikerer hvert enkelt styremedlem å bli personlig ansvarlig, og kan måtte erstatte tap selskapet eller kreditorer har lidt, jf. asl. § 17-1.

I verste konsekvens kan styremedlemmer også bli ilagt straffansvar etter straffeloven³ § 407, som følge av manglende begjæring av oppbud etter asl. § 3-5 (2), se også asl. § 19-1 og § 19-2.

1.2.1 Coronavirus og økonomisk krise

I denne avhandlingen skal bestemmelsen i asl. § 3-5 ses i lys av de økonomiske konsekvensene av det pågående utbruddet av coronaviruset. Derfor skal det i det følgende kort gjøres rede for utviklingen av pandemien og de konsekvenser den har ført med seg.

Utbruddet av coronaviruset ble oppdaget i storbyen Wuhan i Hubei-provinsen i Kina i desember 2019. Den 7. januar 2020 ble viruset identifisert av helsemyndighetene i Kina og fikk navnet SARS-CoV-2. SARS-CoV-2 er et coronavirus som kan gi luftveisinfeksjon hos mennesker, og kan gi alt fra milde symptomer til mer alvorlig sykdom og dødsfall. Viruset er svært smittsomt og på kort tid spredte det seg fra Kina til hele verden. I Norge ble det første tilfellet registrert i slutten av februar 2020.

Verdens Helseorganisasjon (WHO) uttalte den 30. januar 2020 at utbruddet var en «alvorlig hendelse av betydning for internasjonal folkehelse», og den 12. mars 2020 erklærte WHO utbruddet som en pandemi.⁴ Samme dag besluttet regjeringen å stenge ned Norge i en såkalt «lockdown», og innførte med det de sterkeste og mest inngripende tiltakene vi har hatt i Norge i fredstid.⁵

Samtidig som dette for mange innebar en personlig krise med isolasjon, sykdom og kanskje også dødsfall, ble dette også starten på en økonomisk krise. I denne

³ Lov om straff av 20. mai 2005 nr. 28

⁴ <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta-og-kunnskap-om-covid-19/fakta-om-covid-19-utbruddet/?term=&h=1> 02.09.2020

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nye-tiltak/id2693327/> 02.09.2020

avhandlingen er «økonomisk krise» brukt om en situasjon av ekstraordinær karakter, der de økonomiske og materielle forholdene blir betydelig forverret.⁶

For mange bedrifter fikk de strenge restriksjonene store konsekvenser, og dette bokstavelig talt over natten. Ettersom målet var å hindre at folk kom i nærkontakt med hverandre, ble barnehager, skoler og andre utdanningsinstitusjoner stengt på dagen, alle kultur- og idrettsarrangementer måtte avlyses, treningssentre, frisører, massasjesalonger og andre lignende virksomheter måtte lukke dørene.⁷ Dette er bare noen av en lang rekke restriksjoner som ble innført.⁸ Formålet med restriksjonene var å begrense kontakten mellom mennesker, for derved å hindre eller begrense spredningen av viruset.

En umiddelbar konsekvens av dette var at enormt mange arbeidstakere ble helt eller delvis permittert eller mistet jobben. Før krisen inntraff var 106.000 personer registrert som arbeidsledige i NAV, og ved utgangen av april 2020 hadde dette tallet økt til 421.000 arbeidsledige.⁹ Dette tilsvarer en dramatisk økning på 315.000 arbeidsledige på syv uker,¹⁰ hvilket innebærer nesten en firedobling av antallet arbeidsledige. Dette var det høyeste tallet registrerte arbeidsledige siden 2. verdenskrig.¹¹

Med slike drastiske tiltak og så stor økning i antall arbeidsledige og permitterte, er det klart at økonomien rammes hardt. Tidligere var det største fallet i volumendring i Fastlands bruttonasjonalprodukt (BNP)¹² i ett enkelt kvartal under finanskrisen; i 4.

⁶ <https://www.regjeringen.no/contentassets/c11d23c2941940fb8993da8a4bfa65f1/6.3.2020-kgl.res---anvendelse-av-fullmaktsbestemmelsene-i-helseberedskapsloven.pdf> side 2, 12.10.2020

⁷ https://www.helsedirektoratet.no/tema/beredskap-og-krisehandtering/koronavirus/anbefalinger-og-beslutninger/Vedtak%20etter%20lov%20om%20vern%20mot%20smittsomme%20sykdommer%20§4-1%20andre%20ledd%20om%20møteforbud%20og%20stenging%20av%20virksomhet.pdf/_attachment/inline/5c6032e8-3d56-44f2-a18c-8829a9db7c97:7686689d095ad59bf30786a730632036a1f9c2d1/Vedtak%20etter%20lov%20om%20vern%20mot%20smittsomme%20sykdommer%20§%204-1%20andre%20ledd%20om%20møteforbud%20og%20stenging%20av%20virksomhet.pdf 12.10.2020

⁸ <https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/helsedirektoratet-har-vedtatt-omfattende-tiltak-for-a-hindre-spredning-av-covid-19> 02.09.2020

⁹ <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssøkere-og-stillinger-statistikk/nyheter/mer-enn-420-000-registrert-som-arbeidssøkere-hos-nav> 02.09.2020

¹⁰ <https://memu.no/artikler/nesten-100-000-personer-har-gatt-ut-av-ledighetskoen-under-koronakrisen/> 24.09.20

¹¹ <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssøkere-og-stillinger-statistikk/nyheter/142-000-flere-ledige-siste-uke> 21.10.20

¹² SSB beskriver bruttonasjonalprodukt som: «Bruttonasjonalprodukt er lik summen av alle varer og tjenester som produseres i et land i løpet av et år, minus de varene og tjenestene som blir brukt under denne produksjonen.» Kilde: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/hva-er-egentlig-bnp> 30.11.2020

kvartal 2008 falt Fastlands BNP med 2,3 % i volum. Til sammenligning har fallet per kvartal, som følge av coronautbruddet, vært på henholdsvis 2,1% i volum i 1. kvartal og 6,3 % i volum i 2. kvartal i 2020. Det dypeste fallet i økonomien var på 11,2 % i volum fra februar til april 2020. Ved utgangen av juli hadde Fastlands BNP falt med 4,7 % i volum siden februar.¹³ Seksjonssjef for Nasjonalregnskapet i Statistisk sentralbyrå (SSB), Pål Sletten, uttalte i en artikkel på SSB sine sider at «etter den dramatiske nedgangen i aktiviteten i mars og april var fastlandsøkonomien i juni under halvveis tilbake fra bunnpunktet.¹⁴ Dermed ble 2. kvartal nesten tre ganger så ille som det verste kvartalet under finanskrisen».¹⁵

I likhet med andre pandemier er coronapandemien forbigående, men ingen vet hvor lang tid det vil ta før viruset er slått ned. Til stadighet har det dukket opp lokale utbrudd både i Norge og ellers i verden, og på senhøsten 2020 er det mange land som er inne i den andre bølgen av ukontrollerte smitteutbrudd¹⁶, inkludert Norge.¹⁷ Den nye smittebølgen høsten 2020 har ført til ny nedstenging av samfunnet i flere land. Dette har ført til at mange virksomheter, både i Norge og i utlandet, på nytt har måttet stenge dørene i tråd med styresmaktenes tiltak. Den internasjonale industrien henger tett sammen. Mange fabrikker og andre produksjonsvirksomheter må begrense eller stanse sin produksjon eller levering av varer og tjenester, blant annet som en direkte følge av tiltakene, eller som en følge av at ansatte blir syke eller må i karantene. Dette påvirker igjen bedrifter som er avhengige av varer, materiell og andre ytelser fra disse selskapene. Eksempelvis er det mange bilverksteder som ikke får inn bildeler og mange klesbutikker som ikke får inn klær, da fabrikkene deres i utlandet har måttet stenge som følge av pandemien.¹⁸

¹³ <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/faktaside>

¹⁴ <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/nedgangen-i-norsk-okonomi-i-2.kvartal-er-den-dypeste-ssb-har-malt> 02.09.2020

¹⁵ Se mail fra SSB i vedlegg

¹⁶ <https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/ny-smittebolge-tvinger-europa-til-a-stenge-ned-pa-nytt-1.1793838> 12.11.2020

¹⁷ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/-hold-dere-hjemme-ha-minst-mulig-sosial-kontakt/id2783763/> 12.11.2020

¹⁸ <https://www.bilnytt.no/subscriber/showArticle.aspx?articleID=7959> og

<https://www.dn.no/motor/koronaviruset/shanghai/tesla/korona-gir-brastopp-i-bilmarkedet/2-1-772430> 24.09.2020

Da Norge stengte ned 12. mars ble det av mange uttrykt bekymring for at det ville komme et ras av konkurser.¹⁹ Til nå har imidlertid det forventede raset av konkurser latt vente på seg – det har faktisk vært registrert færre konkurser etter coronaviruset traff Norge til sammenligning med 2019.²⁰ Mange hevder at det virkelige konkurseraset kommer til å komme i løpet av de første månedene i 2021.²¹

Det kan være flere årsaker til at det ikke er åpnet flere konkurser, men en enkel forklaring kan være at domstolene, i likhet med resten av Norge, i stor grad stengte ned i mars. Som en konsekvens av dette ble saksavviklingen redusert med 90%.²² Ettersom det er kun tingretten som kan åpne konkurs og dette krever fysisk oppmøte i rettssalen, har ikke konkurssaker blitt prioritert etter coronaviruset brøt ut.²³

En annen forklaring kan være de enorme ressursene staten har gjort tilgjengelige for næringslivet. Helt innledningsvis i pandemien ble det varslet at myndighetene ville iverksette ulike tiltak for å unngå konkurser og unødig tap av arbeidsplasser i ellers levedyktige virksomheter. Blant annet ble det innført en reduksjon fra 15 til 2 dager med lønnsplikt for arbeidsgivere ved permittering av ansatte, og *midlertidig lov om rekonstruksjon for å avhjelpe økonomiske problemer som følge av utbrudd av covid-19* ble utarbeidet.²⁴ Den nye rekonstruksjonsloven erstattet de gjeldende reglene om gjeldsforhandling.²⁵ I henhold til virkeområdet til rekonstruksjonsloven angitt i § 1, skal loven gi selskapet mulighet til å forhandle med fordringshaverne om rekonstruksjon med mål om en frivillig ordning av gjelden eller tvangsakkord dersom det blir begjært.

I tillegg til disse tiltakene og flere til, ble det også innført regler om betalingsutsettelse av skatt og merverdiavgift til 1. april 2021.²⁶ Over 10.000 virksomheter i Norge har

¹⁹ F.eks.; <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/RRLVxr/domstolene-venter-et-ras-av-koronakonkurser> og <https://www.dn.no/market/konkurs/bisnode/detaljhandel/spar-sterk-okning-i-konkurser-grunnet-korona/2-1-768440> 24.09.2020

²⁰ <https://www.ssb.no/konkurs> 03.09.2020

²¹ <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/RRLVxr/domstolene-venter-et-ras-av-koronakonkurser> 03.09.2020 og <https://www.dn.no/reiseliv/eli-pedersen/senja/rune-langso-johansen/varsler-konkursras-nar-10000-naringsdrivende-snart-ma-betale-milliardgjeld-jeg-kan-ikke-helt-forsta-hvordan-vi-skal-klare-det/2-1-908002> 30.11.2020

²² <https://www.dagbladet.no/nyheter/spar-6000-corona-konkurser/72514352> 03.09.2020

²³ <https://www.tv2.no/a/11322634/> 03.09.2020

²⁴ Lov om rekonstruksjon for å avhjelpe økonomiske problemer som følge av utbrudd av covid-19 av 07.mai 2020 nr. 38

²⁵ Prop. 75 L 2019–2020 s. 5-6

²⁶ <https://www.skatteetaten.no/skjema/betalingsutsettelse/> 25.11.2020

benyttet seg av denne muligheten. Før coronakrisen brøt ut, var det Skatteetaten som begjærte flest konkurser. Tall Dagens Næringsliv (DN) har fått fra Skatteetaten viser at etaten har begjært 1205 konkurser fra 12. mars og ut oktober 2020. På samme tid i fjor begjærte de 3045 konkurser. Dette innebærer en reduksjon på 60 % i antall begjæringer.²⁷ Avdelingsdirektør i Skatteetaten, Rune Langsø Johansen, har i forbindelse med den utsatte betalingsfristen uttalt til DN at «Det er grunn til å anta at ordningen med betalingsutsettelse er en medvirkende årsak til at det fortsatt er få konkursbegjæringer med grunnlag i krav som er oppstått etter at koronasituasjonen inntrådte».²⁸ Om det vil komme et ras av konkurser når 10.000 næringsdrivende igjen skal betale skatt og merverdiavgift i april 2021, vil tiden vise.

Når denne masteroppgaven skrives er det omtrent 10 måneder siden coronapandemien kom til Norge, og den er fortsatt pågående. Statens økonomiske bidrag er begrenset, og ulike støtteordninger vil etter hvert fases ut.²⁹ Hvordan dette vil påvirke næringslivet er usikkert. Vi har dermed ikke sett de endelige konsekvensene av den økonomiske krisen og virusutbruddet.

1.3 Begrepsavklaringer

1.3.1 Egenkapital

Etter asl. § 3-5 oppstår det en handleplikt for styret dersom det må antas at «egenkapitalen» er lavere enn forsvarlig. Hva som ligger i begrepet «egenkapital» er ikke nærmere angitt i loven, og er i utgangspunktet et regnskapsbegrep, se regnskapsloven § 6-2 (1) post C.

²⁷ <https://www.dn.no/reiseliv/eli-pedersen/senja/rune-langso-johansen/varsler-konkursras-nar-10000-naringsdrivende-snart-ma-betale-milliardgjeld-jeg-kan-ikke-helt-forsta-hvordan-vi-skal-klare-det/2-1-908002>
25.11.2020

²⁸ <https://www.dn.no/reiseliv/eli-pedersen/senja/rune-langso-johansen/varsler-konkursras-nar-10000-naringsdrivende-snart-ma-betale-milliardgjeld-jeg-kan-ikke-helt-forsta-hvordan-vi-skal-klare-det/2-1-908002>
25.11.2020

²⁹ <https://www.skatteetaten.no/kompensasjonsordning/> 06.11.2020

Egenkapitalen er differansen mellom verdien av selskapets eiendeler og selskapets gjeld (fremmedkapital), og den kan være enten positiv eller negativ.³⁰ Negativ blir den dersom gjelden er større enn verdien av eiendelene, og motsatt blir egenkapitalen positiv dersom verdien av eiendelene er større enn gjelden.³¹

Videre skilles det mellom regnskapsmessig eller balanseført egenkapital på den ene siden, og reell eller verdijustert egenkapital på den andre siden. Om det er den regnskapsmessige eller reelle egenkapitalen som skal legges til grunn i asl. § 3-5 gir lovens ordlyd ikke svar på. Det fremkommer imidlertid klart av forarbeidene at det er den reelle egenkapitalen som er avgjørende.³²

Den reelle egenkapital fastsettes på grunnlag av den virkelige verdien av selskapets eiendeler og forpliktelser, og er dermed uavhengig av regnskapslovens vurderingsprinsipper.³³

En måte å regne ut reell egenkapital på, er å følge denne modellen som Regnskapshjelp AS har utarbeidet;

Regnskapsført egenkapital (dvs. samlet egenkapital på bestemt tidspunkt):

- + Merverdier for eiendeler (dvs. differansen mellom virkelig verdi og balanseført verdi)
- + Forskning og utvikling (f.eks. produkter som er utviklet eller under utvikling som ikke er balanseført)
- + Goodwill (f.eks. portefølje av kunder eller varemerke/merkevare som ikke er balanseført)
- + Gjeld til aksjonærer, nærstående, selskaper innenfor samme konsern (dette blir ofte betraktet for å være reell egenkapital)
- Garantier (f.eks. forpliktelser for varer og tjenester som ikke er balanseført)
- Kausjonsansvar (f.eks. kausjon for lån som ikke er balanseført)

³⁰ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016, s. 404

³¹ Tore Bråthen, Selskapsrett, 5. utgave, 2017 Gyldendal Norsk Forlag AS, s. 128

³² Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) s. 52, 136 og 155, Ot.prp. nr. 55 (2005-2006) s. 20

³³ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016, s. 404

$$\begin{array}{l}
 + / - \quad \text{Andre forhold (f.eks. varekontrakter, terminkontrakter for valuta som ikke} \\
 \quad \text{er balanseført)} \\
 \hline
 = \quad \text{Reell egenkapital (verdijustert egenkapital)}^{34}
 \end{array}$$

Denne modellen viser at mange ulike faktorer spiller inn og påvirker hva den reelle egenkapitalen faktisk er. Summen man kommer frem til etter utregningen over, er det faktiske grunnlaget for vurderingen etter asl. § 3-5.

1.3.2 Aksjekapital

Etter asl. § 3-1 (1) skal et aksjeselskap ha minimum 30.000 kroner i aksjekapital. Hva som faktisk menes med aksjekapital fremgår imidlertid ikke av bestemmelsen.

Aksjekapital er den samlede pålydende av de utestående aksjene i selskapet. Dersom selskapet har utstedt 10.000 aksjer, hver pålydende 10 kroner, er aksjekapitalen 100.000 kroner.³⁵ Formålet med reglene om aksjekapitalen er å pålegge aksjonærene å bidra med en viss egenkapital og å beskytte kreditorenes mulighet til å få dekning i selskapets eiendeler. Til en viss grad er dette samtidig i aksjonærenes egen interesse ved å gjøre selskapet mer kredittverdig. Bestemmelsene om aksjekapitalen er preseptoriske og fremstår dermed som et motstykke til det begrensede deltakeransvaret.³⁶

Ved selskapets stiftelse skal det i vedtektene angis en aksjekapital av en viss bestemt beløpsmessig størrelse i norske kroner, jf. asl. § 2-2 (1) nr. 4. Der nest stiftes selskapet ved at stifterne undertegner stiftelsesdokumentet, og dermed tegner seg for aksjer i samsvar med stiftelsesgrunnlaget, jf. asl. § 2-9 sammenholdt med asl. § 2-3. Ved aksjetegningen oppstår selskapets krav på innskudd, jf. asl. § 2-11, og de som har tegnet seg for aksjer har samtidig forpliktet seg til å skyte penger inn i selskapet.

³⁴ <https://regnskapshjelp.no/fagstoff/forsvarlig-egenkapital> 24.08.2020

³⁵ En aksjes pålydende og en aksjes tegningskurs/omsetningsverdi er to forskjellige ting. At en aksje omsettes for 1.000 kroner stykk på en børs, har ingenting å gjøre med aksjekapitalen – den samme aksjens pålydende kan være for eksempel 1 krone.

³⁶ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016, s. 401

Aksjekapitalen kan benyttes i selskapets virksomhet. Det er derfor ikke et krav at den innskutte kapitalen blir satt inn på en særskilt konto eller lignende. Det er altså ikke et krav om særskilt beholdning av likvider.³⁷

Aksjekapitalen kan endres gjennom en kapitalforhøyelse eller en kapitalnedsettelse, etter reglene i henholdsvis aksjelovens kapittel 10 og 12. Aksjekapitalen kan imidlertid aldri nedsettes til under minimumsbeløpet på 30.000 kroner.

1.3.3 Likviditet

Et selskaps likviditet knytter seg til selskapets evne til å betale sine forpliktelser ved forfall, og er i utgangspunktet uavhengig av egenkapitalen.³⁸ Gjennom en endringslov (2013)³⁹ ble ordlyden i asl. § 3-4 endret fra kun å gjelde forsvarlig egenkapital, til også å stille krav til selskapets likviditet. I forarbeidene til denne loven ble det lagt til grunn at endringen «først og fremst ha[r] en pedagogisk betydning» da det «må anses å følge allerede av ledelsens alminnelige plikt å sørge for en forsvarlig forvaltning av selskapet», og at «det er et poeng å tydeliggjøre at selskapets likviditet må inngå i vurderingen av selskapets økonomiske situasjon».⁴⁰ Plikten selskapet har til å sørge for forsvarlig likviditet kan også utledes av selskapsorganenes alminnelige plikt til å utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte.

1.4 Metode og rettskildebilde

For å belyse hvorvidt coronapandemien påvirker vurderingen av asl. § 3-5, vil jeg ta utgangspunkt i en analyse av bestemmelsen ut fra et tradisjonelt rettsdogmatisk perspektiv, basert på alminnelig juridisk metode.

³⁷ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016, s. 402

³⁸ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016, s. 405

³⁹ Lov 14. juni 2013 nr. 40

⁴⁰ Prop. 111 L (2012-2013) s. 77-78

Da dette er en lovtolkningsoppgave, er det naturlige utgangspunktet for avhandlingen lovteksten i aksjeloven § 3-5. Handleplikten for styret inntreffer når «egenkapitalen er lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten». Bestemmelsen er skjønnsmessig utformet, og det vil derfor være nødvendig å undersøke det øvrige rettskildet bildet for å fastlegge innholdet i den.

Forarbeidene til aksjeloven yter her et nyttig bidrag. I alminnelighet anses forarbeider å ha rettskildemessig verdi all den tid de gir uttrykk for lovgivers hensikt. Forarbeidene til aksjelovgivningen ble først utarbeidet med sikte på én felles lov for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. I 1989 ble en aksjelovgruppe, ledet av Magnus Aarbakke, satt til å revidere den gamle aksjeloven av 1976. Forarbeidene til lovutkastet de produserte var NOU 1992:29, Ot.prp. nr. 36 (1993-1994) *Om lov om aksjeselskaper*, samt Innst. O. nr. 45 (1994-1995) *Innstilling fra justiskomiteen om lov om aksjeselskap*.⁴¹

Odelstinget besluttet imidlertid at lovutkastet med forarbeider skulle sendes tilbake til Regjeringen, da det ble bestemt at allmennaksjeselskaper og aksjeselskaper skulle reguleres i to ulike lover. Dermed ble et nytt utvalg nedsatt, med Erling Selvig som leder. Lovutkastene dette utvalget utarbeidet resulterte i at lov om aksjeselskaper og lov om allmennaksjeselskaper ble vedtatt. Lovene bygget på forarbeidene NOU 1996:3 *Ny aksjelovgivning*, Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) *Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)*, Innst. O. nr. 80 (1996-1997) *Innstilling fra justiskomiteen om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)*,⁴² samt forarbeidene fra Aarbakkens utvalg.

Til allmennaksjeloven og aksjeloven av 1997 foreligger det altså flere sett med forarbeider, og det er allment akseptert at alle kan benyttes til tolkning av lovteksten.⁴³ På enkelte punkter er til og med de eldste forarbeidene de mest utførlige. Dersom det oppstår motstrid mellom de gamle og de nyere forarbeidene vil de nyere forarbeidene gå foran da det var disse som resulterte i en vedtatt lov. Dette er også i tråd med det alminnelige rettslige prinsippet om *lex posterior*.

⁴¹ Mads Henry Andenæs, *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3. utgave, 2016, s. 6

⁴² Mads Henry Andenæs, *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3. utgave, 2016, s. 6

⁴³ Mads Henry Andenæs, *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3. utgave, 2016, s. 6

I denne avhandlingen vil alle forarbeidene kunne bidra til å belyse og besvare problemstillingene, men NOU 1996: 3 gjør seg spesielt gjeldende da den behandler styrets handleplikt inngående. Enkelte etterarbeider til aksjeloven, som for eksempel Prop. 112 L (2016-2017) som innebærer forslag til endringer i loven, vil også trekkes frem.

Høyesterettspraksis på området er beskjedent. Det er ikke avsagt noen dommer av Høyesterett som avklarer eller sier noe konkret om vurderingen av bestemmelsen i asl. § 3-5 om styrets handleplikt eller innholdet i kravet til «forsvarlig egenkapital og likviditet» i asl. § 3-4. Høyesterett har imidlertid avsagt noen dommer som omhandler styremedlemmers og daglig leders erstatningsansvar som følge av uaktsomhet etter asl. § 17-1. Uaktsomhetsvurderingen og handleplikten har en nær sammenheng. Dersom styret ikke etterlever de objektive pliktene som følger handleplikten i asl. § 3-5, vil dette kunne regnes som uaktsomt og dermed utløse erstatningsansvar. To av de mest sentrale dommene i denne sammenheng er HR-2016-1440-A (*Håheller*) og HR-2017-2375-A (*Ulvesund*). Av denne grunn vil disse dommene være relevante for problemstillingen «kan den økonomiske krisen som coronapandemien medfører, påvirke vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5, og i så fall hvordan» i kapittel 3.3.3.

Reelle hensyn vil også gjøre seg gjeldende i denne drøftelsen, særlig i den konkrete vurderingen av om en økonomisk krise, som den coronapandemien medfører, kan påvirke vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5, og i så fall hvordan, i kapittel 3.3.3. Et metodisk interessant tema er hvordan de grunnleggende hensyn som begrunner reglene vil utarte seg i en situasjon som dette. Dette er en utforsket problemstilling og de øvrige rettskildene som beskrevet over gir ikke veiledning i særlig stor grad.

Hvorvidt reelle hensyn faktisk er å anse som en rettskilde, har vært omfattende diskutert i mange år. Carl August Fleischer har omtalt reelle hensyn som «alle rettskilders og rettsreglers mor»,⁴⁴ mens andre har ment at reelle hensyn gjør

⁴⁴ Carl August Fleischer, *Rettskilder*, 1995, s. 20

rettskildelæren «venstrevridd» og «myndighetsservil».⁴⁵ Tidligere når domstolene anvendte reelle hensyn skjulte de det bak eksempelvis innskrenkende eller utvidende tolkning av lovteksten, da det ikke var like stor aksept for bruk av reelle hensyn.

I dag anses reelle hensyn som en legitim rettskildefaktor. Domstolene, Høyesterett inkludert, anvender og vektlegger reelle hensyn åpenlyst i sin praksis, se for eksempel Rt. 1975 s. 220 (*Husmor-dommen*) og Rt. 1996 s. 1415 (*Borthen-dommen*).

Reelle hensyn kan ikke knyttes direkte til lov, forarbeider, rettspraksis eller andre klare rettskildefaktorer. Det er en «myk» rettskildefaktor da den ikke må tolkes før den anvendes, og fordi den *kan* vektlegges. Under kategorien «reelle hensyn» har juridiske forfattere snakket om blant annet sakens natur og realitet, rimelighet i den konkrete saken, rettstradisjon, alminnelig rettsoppfatning, rådende samfunnsmoral, forholdsmessighet og formålsbetraktninger, samt forutberegnelighet og rettssikkerhet.⁴⁶ Eksempelvis vil reelle hensyn kunne være de formål og hensyn som begrunner den aktuelle bestemmelsen, da det åpenbart vil være en overlapp mellom disse. Det handler til syvende og sist om en vurdering av hva som alt i alt gir den beste løsningen i saken.

Vurderingen av hvorvidt en internasjonal økonomisk krise, som coronapandemien, kan virke inn på vurderingen av asl. § 3-5 i kapittel 3, vil derfor i stor grad måtte bero på en avveining av ulike reelle hensyn som gjør seg gjeldende.

1.5 Formål og hensyn bak aksjeloven § 3-5

Aksjeselskaper er selskaper hvor selskapskapitalen eies gjennom aksjer, og ikke av eierne direkte eller personlig. Det følger av asl. § 1-1 (2) at et aksjeselskap er «ethvert selskap, hvor ikke noen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser udelt eller for deler som til sammen utgjør selskapets samlede forpliktelser». Dette

⁴⁵ Jens Edvin A. Skoghøy, Reelle hensyn som rettskilde, Lov og Rett, 04/2013

⁴⁶ https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUR2000/v09/JUR2000-1-1/undervisningsmateriale/Reelle_hensyn.pdf 22.09.20

innebærer at det er aksjeselskapet selv som er ansvarlige for egne forpliktelser, samt den virksomheten som drives i selskapet, og ikke selskapets eiere – aksjonærene – hvis ansvar er begrenset til det innskudd de selv har gjort i selskapet. Aksjeselskapsformen innebærer altså et begrenset ansvar for aksjonærene. Muligheten til å stifte et aksjeselskap og drive virksomhet med begrenset ansvar er antatt å gi insentiver til å investere uten risiko for tap av private formuer. Dersom det gjøres gunstig å foreta investeringer, fører det til at flere velger å ta den risikoen det er, noe som igjen bidrar til økt verdiskaping.

Bestemmelsen i asl. § 3-5 hører under lovens kapittel 2 om «selskapskapitalen», og er tett knyttet til regelen om forsvarlig egenkapital og likviditet i asl. § 3-4. I forarbeidene fremheves det at asl. §§ 3-4 og 3-5 er utformet etter behovet for bedre beskyttelse av selskapskapitalen og økt kreditorvern.⁴⁷

Reglene om kapitalvern ivaretar hensynet til kreditor, aksjeeierne og selskapet ved å gjøre selskapet mer kredittverdig.⁴⁸ Et kredittverdig selskap er mer attraktivt for andre kreditorer, investorer og potensielle medkontrahenter. Ofte vil aksjeeieres formål med deltakelse i et aksjeselskap være at virksomheten skal generere et økonomisk overskudd som kan tas ut i utbytte, jf. asl. § 2-2 (2). Det er derfor helt essensielt at selskapet har solid økonomi – ellers er det ikke forsvarlig å ta ut utbytte.

Kapitalvernsreglene gir styret, som forvaltere av selskapet, en forpliktelse og et insentiv til å sikre at kapitalen til enhver tid er forsvarlig. Dersom de som opptre på vegne av selskapet påfører selskapet eller kreditorene tap, vil de i ytterste konsekvens risikere å bli personlig erstatningsansvarlig eller straffeforfulgt. Dette fungerer som en motvekt til det begrensede ansvaret ved aksjeselskapsformen og er gitt for å forhindre misbruk av selskapsformen.

Behovet for økt beskyttelse av kreditor er også et helt sentralt hensyn. Selskapsformen med begrenset ansvar for eierne gjør at kreditorene bare kan kreve selskapet, og ikke aksjonærene direkte, med mindre det er stilt særlige garantier. Reglene om kapitalvern

⁴⁷ NOU 1996: 3 s. 48, samt Ot.prp.nr. 36 (1993-1994) s. 45-49

⁴⁸ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3.utgave, 2016, s. 401

er ment å ivareta hensynet til kreditor ved å sikre kreditor en mulighet for dekning av sine krav i selskapskapitalen. Ettersom aksjeeierne ikke hefter overfor kreditorene for selskapets forpliktelser,⁴⁹ er selskapskapitalen kreditorenes eneste grunnlag for dekning dersom de ikke har sikret sine krav ved pant eller annen sikkerhet.

Det er imidlertid begrenset hvor reell beskyttelsen av kapitalen og vernet av kreditor er, da minstekravet til aksjekapital er 30.000 kroner, jf. asl. § 3-1 (1) og aksjekapitalen kan brukes i selskapets virksomhet. I realiteten kan aksjekapitalen være forbrukt før driften i selskapet kommer skikkelig i gang, da den kan brukes til å dekke for eksempel stiftelseskostnader.⁵⁰ Det var derfor diskutert i 2016 hvorvidt aksjekapitalkravet skulle settes til 1 krone. Det ble blant annet argumentert med at «dagens minstekrav på 30 000 kroner har liten eller ingen betydning for aksjeselskapenes kreditorer».⁵¹ Dette ble imidlertid ikke fulgt opp av departementet.⁵²

Det kan dermed sies at hovedformålet bak reglene om forsvarlig egenkapital og handleplikten i asl. § 3-5 er å formalisere ledelsens plikt til å sørge for at selskapet har en forsvarlig egenkapital til vern av selskapets kreditorer.⁵³

1.6 Avgrensninger

Til tross for at reglene i allmennaksjeloven og aksjeloven i stor grad er sammenfallende, vil det kunne vise seg å være forskjeller i vurderingen av om den økonomiske krisen som følger av coronapandemien kan virke inn på vurderingen av bestemmelsen i asl. § 3-5. For at oppgaven ikke skal bli for omfattende, avgrenses det dermed mot bestemmelsene i lov om allmennaksjeselskap.

Videre vil det, av hensyn til oppgavens tema og omfang, avgrenses mot inngående drøftelser av tilgrensende erstatningsrettslige og strafferettslige problemstillinger.

⁴⁹ Se asl. § 1-2.

⁵⁰ Prop. 112 L (2016-2017) s. 58

⁵¹ Prop. 112 L (2016-2017) s. 58

⁵² Prop. 112 L (2016-2017) s. 59

⁵³ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3.utgave, 2016, s. 404

1.7 Fremstillingen videre

I den videre fremstillingen vil det først gjøres kort rede for styrets rolle i et aksjeselskap i kapittel 2 og kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet i asl. § 3-4 i kapittel 3.2. Med dette som bakgrunn, skal kjernen i oppgaven behandles. Avhandlingen vil i all hovedsak konsentreres om problemstillingen knyttet til hvorvidt en økonomisk krise som den coronapandemien medfører, kan virke inn på vurderingen av asl. § 3-5. Herunder vil det blant annet vurderes hvorvidt krisen kan påvirke vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5, i kapittel 3.3.3. Det vil også vurderes hvorvidt coronapandemien kan spille inn på vurderingen av insolvenskravet i konkursloven § 61, i kapittel 3.4.4.

2 Om styrets rolle i et aksjeselskap

2.1 Innledning

Ethvert aksjeselskap må ha et styre som skal opprettes ved stiftelsen av selskapet, se asl. § 6-1 jf. § 2-9 sml. § 2-3 (1) nr. 5. Styret er et obligatorisk selskapsorgan, og styrets medlemmer velges av generalforsamlingen, jf. asl. § 6-3 (1). Styret skal bestå av ett eller flere styremedlemmer, jf. asl. § 6-1. Dette innebærer at også enestyre er tillatt. Styret skal ha en leder, og denne velger styret som hovedregel selv, dersom den ikke er valgt av generalforsamlingen, se asl. § 6-1 (2) 1.pkt. Det er aksjeeierne gjennom generalforsamlingen som utøver selskapets øverste myndighet, jf. asl. § 5-1 (1).

Det fremgår av asl. § 6-12 at styret er selskapets alminnelige forvaltningsorgan. Dette innebærer at styre som organ har det overordnede ansvaret for selskapets virksomhet. Men med rettigheter følger også plikter. Samtidig som styret har en rett til å fatte beslutninger om ethvert forhold som gjelder selskapets virksomhet, med visse begrensninger der kompetansen er tillagt andre organ, har styret også en plikt til å handle i enkelte situasjoner, blant annet dersom selskapets egenkapital blir lavere enn hva som er forsvarlig etter asl. § 3-4 jf. asl. § 3-5.

Styrets kompetanse omfatter i utgangspunktet alt som inngår i ledelse av selskapet⁵⁴, og begrenses bare av de oppgaver som etter lov eller vedtekter eksklusivt hører under generalforsamlingen eller et annet selskapsorgan.⁵⁵ Grovt sett kan styrets oppgaver deles inn i tre; (i) forvaltning av selskapet, (ii) tilsyn med den daglige ledelse og virksomheten for øvrig, samt (iii) en opplysningsplikt overfor aksjeeiere, ansatte, myndighetene, kreditorer og andre.⁵⁶

I det følgende vil det derfor sies litt om styrets forvaltningsansvar, tilsynsansvar og opplysningsplikt.

⁵⁴ Tore Bråthen, Selskapsrett, 5. utgave, 2017, Gyldendal Norsk Forlag AS, s. 169

⁵⁵ Tore Bråthen, Norsk Lovkommentar: Aksjeloven, note 1082 til asl. § 6-12 (1), Rettsdata.no, 25.08.20

⁵⁶ Tore Bråthen, Selskapsrett, 5. utgave, 2017, Gyldendal Norsk Forlag AS, s. 169

2.2 Forvaltningsansvaret

Først og fremst har styret ansvaret for forvaltningen av selskapet, hvilket i realiteten innebærer at styret er det øverste ledende organet i selskapets virksomhet, se asl. § 6-12 (1) 1.pkt. Forvaltningsansvaret innebærer blant annet at styret må påse at selskapet overholder egne vedtekter, samt generelle lover og regler, følge opp beslutninger truffet av generalforsamlingen, og ta stilling til det som ikke faller inn under daglig leders ansvarsområde. Styret har i utgangspunktet også anledning til å instruere daglig leder i dennes oppgaver.

Styret skal videre sørge for en «forsvarlig organisering av virksomheten», jf. asl. § 6-12 (1) 2.pkt. Videre fremkommer det av asl. § 6-12 (2) at styret skal «fastsette planer og budsjetter for selskapets virksomhet». Regelen i annet ledd må sees på som en presisering av innholdet i første ledd. Ifølge forarbeidene innebærer regelen i første ledd at styret har det «overordnede ansvaret for at selskapet organiseres på en formålstjenlig måte, at det har tilstrekkelig og kvalifisert personale, klare ansvarslinjer mv.».⁵⁷ Styret må dermed organisere virksomheten i tråd med målsettingene de har satt i vedtektene, og hensynene bak loven, som for eksempel beskyttelse av kreditorer og vinningsformålet, se for eksempel asl. § 2-2 (2).

Videre har styret en plikt etter asl. § 6-12 (3) å holde seg orientert om «selskapets økonomiske stilling» og «å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll». Et styremedlem kan dermed ikke høres med at han ikke visste at selskapets likviditet eller egenkapital var dårlig, all den tid han har en plikt til å holde seg orientert.

Styrets plikt til å holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling er en viktig forutsetning for å sikre realitet i asl. § 3-4 og § 3-5, hvor det fremkommer at styret har en plikt til å påse at selskapet til enhver tid har en egenkapital og likviditet som anses

⁵⁷ NOU 1996: 3, kap. 13.5.2

forsvarlig. I NOU 1996: 3 på side 38 uttrykkes det slik: «Derneft vil det være en oppgave for selskapets ledelse å tilpasse virksomhetens art og omfang på en forsvarlig måte til det kapitalgrunnlag selskapet har». Selv om selskapet har en ekstern revisor har likevel styret det primære ansvaret for den interne kontrollen, se Rt. 2003 s. 696 avsnitt 60 og NOU 1996: 3 kapittel 7.2.1.

2.3 Tilsynsansvaret

En annen svært viktig oppgave styret har, er å «føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig», jf. asl. § 6-13 (1). Bestemmelsen gir uttrykk for det som omtales som styrets tilsynsansvar.

Har ikke selskapet en daglig leder, er det styret som står for den daglige ledelse, jf. asl. § 6-14 (1) 2.pkt. Styret har som nevnt en alminnelig instruksjonsmyndighet overfor daglig leder, hvilket innebærer at daglig leder skal følge de beslutninger og pålegg styret gir.⁵⁸ Men styret er igjen underlagt instruksjonsmyndighet av generalforsamlingen og må derfor rette seg etter lovlige instruksjoner og vedtak som treffes der, jf. asl. § 5-1 (1).⁵⁹

Betydningen av styrets tilsynsansvar vil variere med virksomhetens art og omfang.⁶⁰ Er det tale om en stor virksomhet vil tilsynsarbeidet være mer omfattende enn hvis det er tale om et lite selskap. Det samme gjelder dersom det er snakk om et selskap der driften går dårlig – da må styret i større grad være «på ballen» og være proaktive i sitt tilsyn.

Videre innebærer tilsynsansvaret at styret må ha kontinuerlig tilsyn med utøvelsen av den daglige ledelse. Dette innebærer blant annet at styret må sørge for at nødvendige rutiner er på plass, og at de griper inn dersom de mener daglig leder ikke utøver sitt ansvar på en forsvarlig måte.

⁵⁸ NOU 1996: 3, kap. 7.2

⁵⁹ Tore Bråthen, Selskapsrett, 5. utgave, 2017, Gyldendal Norsk Forlag AS, s. 170

⁶⁰ NOU 1996: 3, kap. 13.5.2

Mads Henry Andenæs påpeker at regelen i asl. § 6-13 (1) kan ses på som en konkretisering av styrets forvaltningsansvar etter asl. § 6-12 (3) og (4),⁶¹ som sier at styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling, samt iverksette de undersøkelser de finner nødvendige for å utføre sine oppgaver. Tilsynsansvaret glir dermed litt inn i forvaltningsansvaret, og innebærer at styret må føre tilsyn med virksomhetens resultater og økonomi. På den måten skal styret gjennom tilsynsansvaret kunne overholde bestemmelsene om forsvarlig egenkapital i asl. §§ 3-4 og 3-5.

2.4 Opplysningsplikten

Som daglig leder eller medlem i styret har man en opplysningsplikt overfor selskapets aksjonærer, kreditorer, ansatte og medkontrahenter i en rekke situasjoner.

I henhold til asl. § 5-15 kan en aksjeeier kreve at styret eller daglig leder fremlegger tilgjengelige opplysninger om enkelte tema på generalforsamlingen. Etter asl. § 5-15 (1) omfatter opplysningsplikten informasjon om forhold som kan innvirke på bedømmelsen av godkjenningen av årsregnskapet og årsberetningen, aksjeeiernes behov for korrekte og fullstendige opplysninger om saker som er forelagt aksjeeierne til avgjørelse, samt informasjon om selskapets økonomiske stilling. Opplysninger om selskapets økonomiske stilling kan imidlertid kun gis under forutsetning om at de ikke er til uforholdsmessig skade for selskapet. Denne unntaksregelen omfatter for eksempel selskapets forretningshemmeligheter.

Etter bestemmelsen i asl. § 3-5 har styret også en plikt til å innkalle generalforsamlingen dersom egenkapitalen blir lavere enn forsvarlig, og til å «gi den en redegjørelse for selskapets økonomiske stilling». Styret skal på generalforsamlingen opplyse aksjeeierne om årsaken til problemene og om fremtidsutsiktene. Mer om dette i kapittel 0.

Samtidig er det en rekke bestemmelser i aksjeloven som gir styret en informasjonsplikt om ulike transaksjoner i selskapet, overfor både aksjonærene, ansatte og andre berørte.

⁶¹ Mads Henry Andenæs, *Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper*, 3.utgave, 2016, s. 366

Dette gjelder særlig ved fusjon⁶² og fisjon⁶³, samt kapitalforhøyelse⁶⁴ og kapitalnedsettelse⁶⁵, som alle er aktuelle tiltaksalternativer for å gjenopprette en forsvarlig egenkapital.

Hva gjelder avtaler mellom selskap og utenforstående, typisk samarbeidspartnere eller medkontrahenter, vil styret, som representerer selskapet utad, ha en ulovfestet opplysningsplikt i tråd med den kontraktrettslige lojalitetsplikten, i visse tilfeller også hva gjelder selskapets økonomiske stilling. I en slik relasjon vil mislighold av opplysningsplikten omfatte situasjoner hvor styret gir ukorrekt eller mangelfull informasjon til medkontrahenten. Opplysningsplikten gjelder naturlig nok også når et selskap kommer i økonomiske vanskeligheter som følge av en økonomisk krise, slik som den pågående coronapandemien.

Dommen inntatt i HR-2017-2375-A (*Ulvesund*) kan tjene som eksempel. I denne saken mottok et insolvent selskap nye leveranser på kreditt. Førstvoterende uttalte;

«Men det bør, etter mitt syn, være et utgangspunkt at et insolvent selskap som mottar nye leveranser på kreditt, forventes å gjøre medkontrahenten oppmerksom på at det har inntrådt en svikt i selskapets økonomi som innebærer at det ikke regner med å kunne gjøre opp for de nye leveransene ved forfall – i realiteten er det da grunnlag for å konstatere antasipert mislighold.»

Det er derfor nå et generelt utgangspunkt at et insolvent selskap som mottar nye leveranser på kreditt, forventes å opplyse medkontrahenten om at selskapets økonomi svikter, som innebærer at de ikke kan gjøre opp for de nye leveransene ved forfall.

⁶² Aksjeloven kapittel 13

⁶³ Aksjeloven kapittel 14

⁶⁴ Aksjeloven § 10-3

⁶⁵ Aksjeloven kapittel 12

3 Styrets handleplikt etter asl. § 3-5:

Kan en økonomisk krise som den coronapandemien medfører virke inn på vurderingen av asl. § 3-5?

3.1 Innledning

Bestemmelsen som hjemler styrets handleplikt, er asl. § 3-5. Bestemmelsen lyder som følger:

(1) Hvis det må antas at egenkapitalen er lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet, skal styret straks behandle saken. Styret skal innen rimelig tid innkalle generalforsamlingen og gi den en redegjørelse for selskapets økonomiske stilling. Dersom selskapet ikke har en forsvarlig egenkapital i samsvar med § 3-4, skal styret på generalforsamlingen foreslå tiltak for å rette på dette.

(2) Hvis styret ikke finner grunnlag for å foreslå tiltak som nevnt i første ledd tredje punktum, eller slike tiltak ikke lar seg gjennomføre, skal det foreslå selskapet oppløst.

Overordnet legger bestemmelsen opp til to vurderinger. For det første må det vurderes når handleplikten inntreffer, altså når plikten til å iverksette tiltak oppstår. For det andre må handlepliktens innhold vurderes. Hva innebærer plikten til å iverksette tiltak? Dette skal vurderes i henholdsvis kapittel 3.3 og kapittel 3.4.

Bestemmelsen må ses i sammenheng med asl. § 3-4 om kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet, ettersom handleplikten i asl. § 3-5 inntreffer når egenkapitalen i selskapet ikke lenger oppfyller kravet i asl. § 3-4. Forholdet til asl. § 3-4 er beskrevet i kapittel 3.2.

3.2 Forholdet til kravet om forsvarlig egenkapital og likviditet i asl. § 3-4

Styrets handleplikt etter asl. § 3-5 inntreder dersom kravet til selskapets egenkapital og likviditet i asl. § 3-4 ikke er oppfylt. Ordlyden i asl. § 3-4 er som følger:

Selskapet skal til enhver tid ha en egenkapital og en likviditet som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten.

Kravet om «forsvarlig» egenkapital og likviditet som oppstilles i asl. § 3-4 er generelt og skjønnsmessig og representerer en rettslig standard.⁶⁶ Generelt vil innholdet i en rettslig standard kunne endres med tiden ut fra normene som ellers gjelder i samfunnet. I forarbeidene er det uttalt at «en slik rettslig standard gir selskapets ledelse en påminnelse og en oppfordring til å foreta fortløpende vurderinger av selskapets økonomiske stilling, og til å iverksette nødvendige tiltak».⁶⁷

Bestemmelsen henvender seg til «selskapet», hvilket i realiteten er de som opptrer på vegnet av selskapet, typisk styret. Samtidig må bestemmelsen i asl. § 3-4 sees i sammenheng med asl. § 6-12 som gir styret det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet.

Kravet om forsvarlig egenkapital og likviditet gjelder «til enhver tid». Det er med andre ord ikke slik at kravet bare gjelder i bestemt angitte perioder – selskapets egenkapital og likviditet skal være forsvarlig hele tiden.

Hva som ligger i ordlyden «egenkapital» og «likviditet» er klargjort over i kapittel 1.3. Vurderingen av når handleplikten etter asl. § 3-5 utløses, tar utgangspunkt i en vurdering av asl. § 3-4. Paragraf 3-5 avviker imidlertid litt fra formuleringen til asl. § 3-4

⁶⁶ Magnus Aarbakke, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad, Jan Skåre, Norsk lovkommentar: Aksjeloven, § 3-4, Juridika.no, 15.10.20

⁶⁷ Ot.prp.nr. 36 (1993-1994) s. 68 sitert med tilslutning i Ot.prp.nr. 23 (1996-1997) s. 51

ved å ikke ta med kravet til forsvarlig «likviditet».⁶⁸ Av forarbeidene følger det at henvisningen til «likviditet» i asl. § 3-4 ikke skal «medføre en utvidelse (...) av handleplikten etter asl. § 3-5», og at ordlyden «likviditet» asl. § 3-4 først og fremst var ment som en påminnelse om at det ved forsvarlighetsvurderingen skal det tas hensyn til både soliditet og likviditet.⁶⁹ Tore Bråthen mener forskjellen i ordlyd i asl. § 3-4 og 3-5 «neppe har særlig betydning».⁷⁰ Bråthen utdyper ikke dette ytterligere, men mener antakelig at dette er størrelser som i realiteten glir over i hverandre, og at dersom et selskap har problemer med likviditeten, vil det nok også ha problemer med egenkapital og vice versa. I praksis henger altså egenkapital og likviditet tett sammen.

3.3 Handlepliktens inntreden

3.3.1 «Det må antas»

Styrets handleplikt inntreffer når det «det må antas» at egenkapitalen er lavere enn forsvarlig. Hva som ligger i «det må antas» kommer ikke klart til uttrykk i lovens ordlyd. Derfor vil det i det følgende forsøkes klargjort hva som menes med «det må antas».

Ved bruk av ordet «det» henvises det ikke til en konkret person, men til en objektiv antakelse. En naturlig forståelse av ordlyden «det må antas» trekker i retning av en objektiv vurdering, for eksempel i motsetning til «burde forstått». En slik forståelse av ordlyden tilsier at det må foreligge konkrete forhold rundt selskapet, dets virksomhet eller økonomi som indikerer at egenkapitalen er for lav.

Av forarbeidene fremgår det at;

«Speilbildet av dette er at selskapets ledelse under sin forvaltning av selskapet, blir klar over at egenkapitalen i selskapet er blitt lavere enn forsvarlig, ut fra

⁶⁸ NOU 2016: 22 kap. 11.4

⁶⁹ Prop. 111 L (2012-2013) s. 77-78

⁷⁰ Tore Bråthen, Selskapsrett, 5. utgave, 2017 Gyldendal Norsk Forlag AS, s. 134

*virksomhetens omfang og risiko. Etter utvalgets syn er det først og fremst en slik antagelse fra styrets side som bør utløse aktivitetsplikt for styret».*⁷¹

I denne uttalelsen legger Selvig-utvalget vekt på styrets antagelser i vurderingen av når handleplikten bør inntre. Dette kan tyde på at lovgiver har ment at det skal gjøres en vurdering av når styret rent faktisk oppdaget at egenkapitalen var blitt uforsvarlig. En slik tolkning av forarbeidene vil imidlertid stride mot styrets tilsyns- og forvaltningsansvar hva gjelder overvåkning av selskapets økonomiske stilling. Samtidig vil det undergrave et av formålene bak reglene om forsvarlig egenkapital i asl. §§ 3-4 og 3-5, som nettopp er å skjerpe styrets ansvar og sikre at styret tar grep tidnok slik at virksomhetens økonomi ikke kollapser.

Etter dette må det kunne legges til grunn at handleplikten inntre når egenkapitalen rent faktisk blir lavere enn forsvarlig.

3.3.2 «Lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten»

Hva som konkret menes med at egenkapitalen er lavere enn «forsvarlig» fremgår ikke av lovens ordlyd. Forsvarlighetskravet er en skjønnsmessig, rettslig standard, og innholdet vil derfor kunne endre seg over tid, og i tråd med de til enhver tid gjeldende samfunnsnormene.

Ved vurderingen av om egenkapitalgrunnlaget er forsvarlig er det, som tidligere nevnt i kapittel 1.3.1, den reelle egenkapitalen som er grunnlaget for vurderingen – ikke den bokførte. Det vil derfor være nødvendig å foreta en samlet vurdering av selskapets kapitalgrunnlag; om selskapet har gjeld, ansvarlig lån, garantier og kausjonsansvar, gunstig langsiktig finansiering eller andre finansielle forhold som vil styrke eller svekke selskapets kapitalgrunnlag.⁷² Om resultatet av en konkret helhetsvurdering av

⁷¹ NOU 1996: 3 s. 57

⁷² NOU 1996: 3 s. 148

egenkapitalen ikke møter kravet til forsvarlighet i asl. § 3-4, inntreer handleplikten for styret til å gjenopprette forsvarligheten.⁷³

I Ot.prp.nr. 36 ble det trukket frem at den rettslige standarden forsvarlighetskravet gir uttrykk for skal gi selskapets ledelse en «påminnelse og en oppfordring til å foreta fortløpende vurderinger av selskapets økonomiske stilling, og til å iverksette nødvendige tiltak».⁷⁴ Selskapets økonomiske stilling viser seg gjerne ved utarbeidelsen av årsoppgjøret, men det er ikke slik at handleplikten og regnskapsavleggelsen sammenfaller. Bestemmelsen i asl. § 3-5 må også sees i sammenheng med asl. § 6-15 om daglig leders plikt til å underrette styret om «selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling». Daglig leder, som ofte vil være tettere på den daglige driften av virksomheten enn styret, har en plikt til å holde styret orientert om selskapets virksomhet, herunder om selskapets økonomi og likviditet. Selv om styret har et selvstendig ansvar for å holde seg orientert, må de også kunne stole på at den daglige leder oppfyller sin opplysningsplikt.

Forarbeidene uttrykker videre at styrets plikt til å følge med på selskapets økonomiske stilling ikke må overvurderes. For dersom «siste årsregnskap gir uttrykk for at selskapets egenkapital er tilfredsstillende, og det i løpet av året ikke inntreer forhold som kan antas å ha spesiell betydning for selskapets egenkapital» er det selvsagt ikke «nødvendig for styret å foreta hyppige kontroller av egenkapitalen».⁷⁵

Ifølge forarbeidene må innholdet i forsvarlighetskravet fastlegges «konkret ut fra forholdene i det enkelte selskap. Det er vanskelig å gi nærmere retningslinjer for skjønnet».⁷⁶ Ved vurderingen av hva som er en forsvarlig egenkapital oppstiller ordlyden i asl. § 3-5 to kriterier som det skal legges vekt på; «risikoen ved og omfanget av virksomheten».

Det blir presisert i NOU 1996: 3 at man ved vurderingen kan ta hensyn til hvilken type virksomhet selskapet driver. Hva som er en «forsvarlig» egenkapital vil naturlig nok

⁷³ Prop. 111 L (2012-2013) punkt 5.10.1 Gjeldende rett

⁷⁴ Ot.prp.nr. 36 (1993-1994) s. 68, gjentatt NOU 1996: 3 s. 55

⁷⁵ NOU 2016: 22 s. 122 og Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) s. 55

⁷⁶ Ot.prp.nr. 36 (1993-1994) s. 68

varierte fra virksomhet til virksomhet, og fra bransje til bransje. Selskaper som er eksponert for høy risiko vil stille andre krav til egenkapitalen enn virksomheter som i mindre grad er eksponert risiko.⁷⁷ Risikofaktorer kan for eksempel være større svingninger i markedet eller at man driver sesongbasert virksomhet. Selskap som driver en risikoutsatt virksomhet, må derfor ha et bedre egenkapitalgrunnlag enn et selskap som har lav risiko for tap. For eksempel vil de som driver innen detaljhandel, slik som mindre klesbutikker og hobbybutikker, ha større risiko for tap enn de som driver i helsesektoren. Dette er fordi behovet for helsetjenester alltid vil være der, mens nye klær og hobbyartikler først og fremst er et gode en unner seg når økonomien tillater det.

Hva gjelder omfanget av virksomheten, trekkes det i forarbeidene frem at dersom selskapet skal ekspandere, bør utvidelsen også omfatte egenkapitalen for å balansere ut ekspansjonen.⁷⁸ På den annen side vil det også kunne tas hensyn til om selskapet er i en oppstartsfase. Det vil være mer forsvarlig å akseptere underskudd og synkende egenkapital i en etableringsfase, frem til selskapet kommer over i en mer normal og forhåpentligvis lønnsom drift. Også fremmedkapitalens sammensetning kan det tas hensyn til ved skønnsvurderingen. For eksempel vil det være av betydning om selskapet har etterprioriterte lån og eventuelt hva rentebetingelsene og løpetiden er.⁷⁹

3.3.3 Kan den økonomiske krisen som coronapandemien medfører påvirke vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5, og i så fall hvordan?

Innledning

Handleplikten inntreffer når egenkapitalen ikke lenger er forsvarlig. Det innebærer at når selskapet er i en situasjon der egenkapitalen ikke lenger er forsvarlig, oppstår det en handleplikt for styret. Som diskutert i kapittel 3.4, vil det overordnede formålet med de foreslåtte tiltakene være å gjenopprette forsvarligheten i egenkapitalen.

⁷⁷ NOU 1996: 3 s. 148 og 221

⁷⁸ NOU 1996: 3 s. 221

⁷⁹ NOU 1996: 3 s. 221

Det viser for det første at det er helt sentralt å avgjøre innholdet i kravet til forsvarlighet. I lys av coronapandemien er det særlig interessant å se på hvordan den økonomiske krisen som følger av pandemien påvirker vurderingen av hva som er forsvarlig. Om svært mange i næringslivet opplever den samme økonomiske krisen – kan man da tåle en svakere egenkapital i den tid krisen vedvarer, slik at virksomhetene kan overleve? I hvilken grad kan man hensynta en økonomisk krise ved vurderingen? Dette er den overordnede problemstillingen videre i kapittelet.

Det at formålet med tiltakene vil være å gjenopprette forsvarligheten, viser for det andre sammenhengen mellom handlepliktens inntreden og handlepliktens innhold.

Vurderingen av innholdet i kravet til forsvarlighet er altså sentralt både ved vurderingen når handleplikten inntreffer og hvilke tiltak som er hensiktsmessige i den konkrete situasjonen. Den videre vurderingen vil altså også være sentral når spørsmålet er hvilke tiltak som er hensiktsmessige å gjennomføre.

Når coronaviruset gjorde sitt inntog i Norge og myndighetene besluttet å stenge ned samfunnet, rammet det ikke bare én bransje eller en bestemt type virksomhet. Så godt som alle deler av næringslivet stoppet opp. Kontantstrømmen opphørte, kundene kom ikke og virksomheter ble tvunget til å stenge, enten midlertidig eller permanent. Alle ble påvirket i større eller mindre grad.

Hva som er forsvarlig vil være noe annet i en normalsituasjon enn i en krisesituasjon. I en normalsituasjon vil det som er forsvarlig være å ha penger til å betale de løpende utgiftene i overskuelig fremtid. I en krisesituasjon vil fokuset ved vurderingen av hva som er forsvarlig være om egenkapital er tilstrekkelig for at selskapet skal komme seg igjennom krisen. Overordnet er det altså lett å tenke seg at en økonomisk krise, som den som følger av coronapandemien, vil virke inn på vurderingen av forsvarlighetskravet.

Ordlyd

Det følger av ordlyden i asl. § 3-5 at «hvis det må antas at egenkapitalen er lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet, skal styret straks behandle saken».

En naturlig språklig forståelse lagt til grunn tilsier at «forsvarlig» betyr betryggende: en følelse av trygghet og visshet. I bestemmelsen i asl. § 3-5 gir «forsvarlig» uttrykk for en rettslig standard, hvilket innebærer at innholdet i vilkåret vil endres over tid og i tråd med de gjeldende normene i samfunnet. Dette åpner i seg selv for at en økonomisk krise kan virke inn på vurderingen av forsvarlighetskravet.

Nettopp fordi innholdet i «forsvarlig» kan endres med tiden, må det foretas en konkret, skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt selskap. I første omgang vil det være opp til styret å vurdere hva som er en betryggende egenkapital i det aktuelle selskapet. Lovteksten knytter vurderingen til «risikoen ved og omfanget av virksomheten». Ordlyden tilsier at hva som er forsvarlig for det enkelte selskap avhenger av hvilken virksomhet de driver. Som nevnt tidligere er enkelte bransjer mer risikoutsatte enn andre, og store selskaper kan tenkes å være mer robuste enn mindre. Samtidig opplevde nok mange selskaper som var trygge og stabile før krisen at «risikoen ved og omfanget av» virksomheten endret seg drastisk over natten.

En bransje som ble hardt rammet av restriksjonene og som opplevde at «risikoen ved og omfanget av» virksomheten endret seg, var treningssentrene som ble pålagt å stenge. Inntekter fra medlemskontingenter og salg av medlemskap stoppet fullstendig opp og mange sentre mistet i tillegg medlemmer. For eksempel mistet treningssenterkjeden SATS 20.000 medlemmer bare i april 2020.⁸⁰

Naturlig nok utformet ikke lovgiver loven med sikte på omfattende, økonomiske kriser, men sikret ordlyden god fleksibilitet gjennom en rettslig standard, noe som gjør bestemmelsen tilpasningsdyktig, at den motstår tidens tann og endringer ellers i samfunnet. Dette taler for at en økonomisk krise vil virke inn på vurderingen av forsvarlighetskravet.

⁸⁰ <https://e24.no/boers-og-finans/i/LA7BJ1/sats-gikk-paa-corona-smell-mistet-20000-kunder-i-april-alene>
01.12.2020

Etter dette er ordlyden, isolert sett, ikke til hinder for at en økonomisk krise, som den verden står i nå, kan innvirke på vurderingen av asl. § 3-5. Tvert imot er ordlyden så generelt utformet at det ved vurderingen vil være helt sentralt å ta stilling til alle relevante forhold som påvirker økonomien og egenkapitalen, herunder en krise som den vi nå står i.

Forarbeider

Som nevnt i kapittel 1.4 er det en rekke forarbeider til aksjeloven som kan være relevante.

Handleplikten i asl. § 3-5 skal skjerpe styrets ansvar når selskapet «ikke lenger er i en normalsituasjon, men er i et økonomisk uføre slik at risikoen for at en slik økonomisk krise kan oppstå er reell».⁸¹ Når coronaviruset brøt ut og myndighetene innførte «lockdown» beveget vi oss ut av en «normalsituasjon» og inn i ekstraordinær situasjon som for de fleste selskaper innebar at risikoen for at en «økonomisk krise» kunne oppstå var «reell». Som følge av dette, ble styrets ansvar skjerpet: De måtte følge utviklingen nøye og undersøke hvordan selskapets økonomi ble påvirket. Dersom et selskap skulle kunne drifte virksomheten videre med svak egenkapital uten å iverksette tiltak, er det desto viktigere at styret er skjerpet og følger situasjonen. Det omfatter både selskapets økonomiske stilling, fremtidsutsiktene, samt hvordan krisen utvikler seg. Det må kunne kreves en forsvarlig og skjønnsom vurdering av styret.

Etter forarbeidene er det sentrale hvorvidt risikoen for økonomisk krise er reell. For mange bedrifter medfører de økonomiske konsekvensene av coronapandemien åpenbart at risikoen for økonomisk krise er reell. I den grad en internasjonal økonomisk krise også påvirker det enkelte selskapets økonomi negativt, er det klart at krisen vil kunne virke inn på vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5.

⁸¹ NOU 1996: 3 s. 221

I NOU 1992: 29 fremkommer det at i tiden før NOUen ble utarbeidet, var det flere tilfeller av «konkursrytteri og tapping av selskapets midler på bekostning av kreditorene», hvilket fikk frem behovet for beskyttelse av selskapskapitalen og kreditorene. Bestemmelsen om styrets handleplikt ble til for å «skjerpe[r] ledelsens plikt til å sørge for at selskapet har en forsvarlig egenkapitaldekning» og for å sikre at «kreditorene ikke utsettes for en uakseptabel risiko for tap».⁸² Dette viser at kreditorhensynet står sterkt og må veie tungt inn i vurderingen av om et selskap kan drive videre med uforsvarlig lav egenkapital uten å iverksette tiltak i den tid krisen vedvarer.

Til tross for et sterkt fremtredende ønske om å beskytte kreditorenes krav og selskapets kapital, poengteres det i NOU 1992: 29 at det i enkelte tilfeller kan være «berettiget for selskapet å ta en risiko og drive videre med fare for ytterligere tap. Hensynet til arbeidsplasser og andre samfunnsinteresser kan tale for at selskapet tar en slik risiko.»⁸³ For dersom et selskap kan fortsette driften til tross for svak egenkapital og likviditet i en krisesituasjon, men kan gjenoppta normal drift med plussresultater når situasjonen letter, vil det kunne redde arbeidsplasser og sikre dekning til kreditor. Går selskapet konkurs som følge av illikviditet og insuffisiens vil trolig ingen, verken kreditorer eller andre rettighetshavere, få sine krav dekket fullt ut. Dette vil utdypes ytterligere under kapittel 3.3.3 «Reelle hensyn» nedenfor.

I den grad bedrifter opplever en krise som følge av coronapandemien, vil den eventuelle risikoen ved videre drift i prinsippet være begrenset til den perioden krisen varer. Dette taler for at vurderingen av forsvarlighetskravet vil være en annen i en normalsituasjon enn i en antatt forbigående situasjon som coronakrisen.

Ifølge forarbeidene kan det være et alternativ å fortsette driften til tross for en svakere økonomi, «dersom man regner med en snarlig bedring av selskapets økonomiske situasjon».⁸⁴ Slik er det nok mange selskapsledelser som tenker i disse krisetider – spesielt dersom virksomheten var preget av plussresultater før pandemien inntraff. Det

⁸² NOU 1992: 29 s. 38-39

⁸³ NOU 1992: 29 s. 39

⁸⁴ NOU 1992: 29 s. 40

ligger i sakens natur at coronapandemien er forbigående. Dersom et selskap mener at virksomheten vil bli så godt som normalisert etter pandemien, må det være klart at krisens forbigående karakter vil være relevant ved vurderingen av forsvarlighetskravet.

Rettspraksis

Hvorvidt en økonomisk krise kan spille inn på vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5, er en ny problemstilling og det har ikke vært avsagt noen dommer om dette. Det er også et beskjedent antall dommer som sier noe om vurderingen etter asl. § 3-5, da bestemmelsen gjerne bare blir nevnt i en bisetning i rettspraksis som omhandler styreansvar etter asl. § 17-1.

I det følgende skal to nyere dommer om styreansvar drøftes med henblikk på problemstillingen. Dommene har ikke en direkte overføringsverdi til problemstillingen som skal drøftes, da de i stor grad diskuterer uaktsomhetsvurderingen, men enkelte uttalelser er interessant å se nærmere på. Handleplikten og uaktsomhetsvurderingen er knyttet tett sammen, for om handleplikten etter asl. § 3-5 ikke blir etterlevd vil det kunne regnes som uaktsomt og føre til erstatningsansvar for styret.

HR-2016-1440-A Håheller

I dommen inntatt i HR-2016-1440-A (*Håheller*) ble en leiekontrakt som gjaldt deler av en landbrukseiendom, overdratt fra leietakerne, et ektepar, til et aksjeselskap de nylig hadde stiftet – hvilket leiekontrakten tillot. Ekteparet planla å utvikle eiendommen til turistformål og hadde i kontrakten tatt på seg store økonomiske forpliktelser. I ekteparets prosjektbeskrivelse ble det anslått at finansieringsbehovet ville være på omkring 35 til 40 millioner kroner. Selskapets aksjekapital ved stiftelsen var på det daværende minstebeløpet på 100.000 kroner. Selskapet var åpenbart underkapitalisert allerede fra stiftelsen. I Høyesterett kom flertallet på tre dommere til at selskapet ikke oppfylte vilkåret til forsvarlig egenkapital i asl. § 3-4.

I dommen viste førstvoterende til og sa seg enig i det Gudmund Knudsen skrev i sin rapport om forenkling og modernisering av aksjeloven i 2011⁸⁵;

«Domstolene vil normalt ikke ha grunnlag for å overprøve selskapets egen vurdering av hva som er en forsvarlig egenkapital. Normalt vil derfor ikke domstolene ha grunnlag for å sette til side selskapets egen vurdering med mindre det foreligger særlige forhold. Dette betyr imidlertid ikke at kravet til forsvarlig egenkapital er uten rettslig realitet. Dersom selskapets vurdering av kapitalbehovet er klart uforsvarlig, må domstolene kunne sette selskapets vurdering til side med den konsekvens at det etter omstendighetene kan gi grunnlag for erstatningsansvar etter § 17-1, eventuelt tilbakeføring eller ansvar etter § 3-7.»⁸⁶

Videre uttalte førstvoterende at selskapet

«ikke oppfylte kravene til egenkapital etter aksjeloven § 3-4, og som heller ikke kunne ha noen rimelig forventning om å oppnå dette innen overskuelig framtid, gitt de forpliktelser selskapet pådro seg ved overdragelsen.»⁸⁷

Som påpekt av førstvoterende, skal domstolene være tilbakeholdne med å overprøve styrets vurdering av selskapets kapitalbehov, mindre den er «klart uforsvarlig». Dette er også poengtert av Mads Henry Andenæs.⁸⁸ Er vurderingen «klart uforsvarlig» vil det kunne utløse erstatningsansvar. Det er i utgangspunktet opp til styret å vurdere hvilket kapitalbehov selskapet faktisk har. Dette gjelder naturlig nok også når selskapet står i en økonomisk krise. Da det er styret som også vurderer hva som er en forsvarlig egenkapital, gir dette styret muligheten til å beslutte fortsatt drift uten å gjennomføre tiltak i en krisesituasjon. Vurdering må baseres på et grundig opplyst, skjønnsmøt og realistisk grunnlag. Kanskje ser styret at bedriften vil kunne overleve om de kan drive virksomheten videre med svak egenkapital i en begrenset periode.

⁸⁵ Forenkling og modernisering av aksjeloven, En utredning av advokat Gudmund Knudsen, skrevet etter oppdrag fra Justis- og politidepartementet, 2011, s. 95 – tilgjengelig på https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/rapporter/forenkling_av_aksjeloven_web.pdf sist besøkt 22.11.2020

⁸⁶ HR-2016-1440-A avsnitt 46

⁸⁷ HR-2016-1440-A avsnitt 63

⁸⁸ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016, s. 406

Videre trekkes det frem i *Håheller* at selskapet ikke kunne ha noen rimelig forventning om å oppnå forsvarlig egenkapital innen «overskuelig framtid». I den aktuelle saken er det tale om et selskap i en oppstartsfase, hvor det som kjent kan tolereres lavere egenkapital enn i en virksomhet som er i normaldrift. Poenget til førstvoterende har imidlertid overføringsverdi. Skal et selskap drive videre med svak egenkapital under coronakrisen må hele premisset være at det er overveiende sannsynlig at selskapets egenkapital vil styrkes når krisen avtar. Om det ikke er overveiende sannsynlig, skal det heller ikke være grunnlag for å drifte virksomheten på kreditors regning under krisen.

Dommen anvendt på dagens situasjon tilsier at det er opp til styret å avgjøre hva som er en forsvarlig egenkapital for det aktuelle selskapet, men at det ved vurderingen av hva som er forsvarlig bør det legges vekt på om det er realistisk at selskapet vil kunne gjenoppta normal drift og få gode resultater når krisen er over. Med dette som utgangspunkt vil coronapandemien og dens forbigående natur være helt sentral ved vurderingen av forsvarlighetskravet.

HR-2017-2375-A Ulvesund

Dommen inntatt i HR-2017-2375 (*Ulvesund*) omhandler en underleverandør, organisert som et aksjeselskap, til et skipsverft som hadde levert og installert utstyr på kreditt frem til skipsverftet gikk konkurs. Underleverandøren reiste erstatningskrav mot daglig leder etter asl. § 17-1, med påstand om at han var erstatningspliktig som følge av uaktsomhet. Dommen angir de nærmere retningslinjer for aktsomhetsvurderingen – og sier dermed noe om hva et styremedlem bør og ikke bør foreta seg når selskapet kommer i en økonomisk krise.

I avsnitt 37 uttaler førstvoterende;

«Ledelsen i aksjeselskap som kommer i økonomiske vanskeligheter settes lett under et krysspress: Hensynet til kreditorene kan tilsa at ledelsen kaster kortene for å avverge ytterligere tap. For aksjeeierne, ansatte, samarbeidspartnere, lokalsamfunnet og samfunnsøkonomien, vil det imidlertid kunne være om å gjøre at

ledelsen kan fortsette å arbeide for å få bedriften over kneiken og sikre fortsatt drift. Løser det seg, vil dette også komme kreditorfellesskapet til gode.»

Videre uttales det i avsnitt 38;

«Kravene til forsvarlig handlemåte må avstemmes mot den vanskelige situasjonen som ledelsen befinner seg i når det drar seg til økonomisk for selskapet, og til at ledelsen forventes å foreta balanserte avveininger og valg.»

Dette er i aller høyeste grad aktuelt i dagens situasjon. Mange styreverter opplever i dag å måtte foreta en vanskelig avveining; på den ene siden – avvikle selskapet tidlig for å unngå unødvendig tap for kreditorer og selskapet, og på den andre siden – sjansen for at selskapet kan gjenoppta normal drift når krisen avtar og på den måten redde arbeidsplasser og sikre kreditors krav. De kryssende hensyn selskapets ledelse må hensynta kan forvanske ledelsens prosess med å ta gode og riktige valg for selskapet.

Førstvoterende uttaler så i avsnitt 42;

«... hensynet til sammenheng med den etablerte aktsomhetsnormen under § 17-1 for så vidt gjelder styrets plikt til å begjære oppbud, at personlig ansvar for ikke å ha varslet kreditorene om økonomisk svikt ikke bør inntre selv om selskapet nok var insolvent, dersom det likevel var et realistisk håp om å kunne redde selskapet fra konkurs, selskapets ledelse arbeidet aktivt og lojalt med dette for øyet og kastet kortene innen rimelig tid».

Dommen anvendt på den aktuelle problemstillingen tilsier at det vil kunne være forsvarlig å fortsette driften til tross for at selskapets økonomi strammer seg til. Idet forsvarligheten knytter seg til selskapets økonomi, herunder særlig muligheten til å skape verdier for eierne, betale kreditorer og tilby arbeidsplasser, kan det også økonomisk langt på vei være naturlig å akseptere et lavere krav til egenkapitalen dersom problemene er forbigående.

Reelle hensyn

I vurderingen av hvordan coronapandemien kan spille inn på vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5 gjør de reelle hensynene seg spesielt aktuelle da de andre rettskildene ikke sier noe konkret om hvordan en krise kan innvirke på vurderingen. Reelle hensyn tillater å vektlegge blant annet rimelighetshensyn. Reelle hensyn som rettskilde er beskrevet over i kapittel 1.4.

Som vi har sett tidligere i kapittel 1.5 tilsier hensynet til selskapet og kreditorer at selskapet bør ha en sterk egenkapital. Dette er som nevnt over fordi en god egenkapital gjør selskapet mer kredittverdig og attraktivt for potensielle medkontrahtenter og kreditorer, fordi en god egenkapital gir selskapet en buffer til å dekke uforutsette kostnader og fordi kreditor skal ha en mulighet for dekning i selskapets midler.

Det kan argumenteres at dersom selskapet skal drives med svekket egenkapital og likviditet gjennom en lengre periode uten å iverksette tiltak, og deretter likevel slås konkurs, vil det kunne ramme kreditor enda hardere. Dette er fordi selskapet vil, ved fortsatt drift, måtte betale løpende driftskostnader som leie av lokale, strøm, avgifter, lønn til ansatte med videre, noe som vil tære på selskapets kapital. Dersom selskapet hadde begjært oppbud på et tidligere tidspunkt ville det som var igjen av selskapsmidler vært i behold, og kreditor ville dermed fått dekket sine krav i større grad.

På den annen side kan det tenkes at selskapet og kreditorene vil være med tjent med å tåle en svakere egenkapital i en økonomisk krise, som den vi nå står i. Som fremhevet i forarbeidene⁸⁹, kan samfunnshensyn tilsi at selskapet bør kunne ta en risiko ved å fortsette driften selv om det er fare for tap. Dette er, etter mitt syn, spesielt aktuelt i en økonomisk krise som den vi står i.

Om selskapet kan fortsette driften med lav egenkapital og dårligere likviditet i tiden krisen vedvarer, men kan gjenoppta normal drift med plussresultater når situasjonen letter, vil også to andre sentrale samfunnshensyn kunne ivaretas; hensynet til arbeidsplasser og hensynet til samfunnsøkonomien. Å fortsette driften med lav

⁸⁹ NOU 1992: 29 s. 39

egenkapital gjennom en krise, forutsatt at fremtidsutsiktene er gode, vil i mange tilfeller kunne berge selskapet. Reddes selskapet reddes samtidig arbeidsplassene. Dette vil igjen redde virksomhetens midler og sikre verdiskapning, hvilket igjen, som beskrevet overfor, vil kunne ivareta hensynet til kreditorer. Kanskje vil det også berge andre virksomheter som er helt avhengige av det aktuelle selskapets varer eller tjenester. Et selskap i drift vil sette penger i omløp og skatter og avgifter vil betales, noe som gagnar samfunnet. Dette er svært viktige hensyn som også bør ha en sentral plass i vurderingen av hvilke tiltak som skal iverksettes fra myndighetenes side. Det er viktig at man i størst mulig grad søker å ivareta selskapene og arbeidsplassene.

Kanskje er kapitalen tilstrekkelig til å dekke løpende utgifter i et par måneder, og kanskje oppfyller det kravet til «forsvarlig egenkapital», men når krisen vedvarer i flere måneder, kan det ikke forventes at selskapene har tilstrekkelig kapital til å håndtere utgiftene. Da er ikke lenger egenkapitalen forsvarlig. Samtidig er det vanskelig å vite hvor stor buffer som kreves for at egenkapitalen skal forbli forsvarlig gjennom krisen, all den tid det er umulig å forutse hvor lenge den vil vare.

Oppsummering

Som redegjørelsen overfor viser, vil coronapandemien virke inn på vurderingen av hva som er forsvarlig egenkapital etter asl. § 3-5. Den beste løsningen, forutsatt at det er grunnlag for videre drift etter coronapandemien, vil være å akseptere en svakere egenkapital i den tid krisen vedvarer. Dette ivaretar hensynet til selskapet, kreditorer, ansatte, eierne, og hele samfunnsøkonomien.

3.4 Handleplikstens innhold

Bestemmelsen innebærer en plikt for styret å iverksette tiltak dersom egenkapitalen blir lavere enn hva som er forsvarlig. I første rekke innebærer det at styret må foreta seg noe for å gjenopprette forsvarligheten. Styret må gjøre det de kan innenfor sitt

myndighetsområde for å avhjelpe situasjonen; dette kan for eksempel være ulike tiltak som reduserer selskapets forpliktelser.⁹⁰ Mer om dette i kapittel 3.4.2.

3.4.1 «Straks behandle saken»

Forutsatt at det «må antas» at egenkapitalen er «lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten», har styret en plikt etter asl. § 3-5 til å «straks behandle saken».

En naturlig språklig forståelse av «straks behandle saken» tilsier at styret skal håndtere selskapets økonomiske problemer med én gang. Dette kan imidlertid være vanskelig å gjennomføre i praksis, særlig dersom kapitalen har blitt svekket litt etter litt over lengre tid, og man ikke har en klar formening om når grensen til uforsvarlig egenkapital krysses.

Ifølge forarbeidene går styrets plikt ikke lenger enn til å vurdere situasjonen og foreslå mulige tiltak for generalforsamlingen,⁹¹ men på dette punkt kan ikke forarbeidene tas på ordet. Etter asl. § 6-12 har styret det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet, og vil i kraft av sin posisjon og kompetanse selv kunne iverksette ulike tiltak for å bedre den økonomiske stillingen i selskapet. Styret har både en rett og en plikt til å iverksette tiltak for å avhjelpe situasjonen i den grad det er mulig innenfor styrets eget kompetanseområde dersom egenkapitalen er lavere enn forsvarlig.⁹² Iverksettelse må skje «innen rimelig tid», jf. fristen for innkalling av generalforsamlingen i § 3-5 (1) 2.pkt.⁹³

Utgangspunktet for beregning av fristen «innen rimelig tid» er det tidspunktet når handleplikten først inntreffer – som vil si når egenkapitalen faktisk ble lavere enn forsvarlig, se kapittel 3.3.1. Hva som regnes som «innen rimelig tid» beror på en konkret helhetsvurdering. Generelt kan terskelen for «innen rimelig tid» kan påvirkes av for

⁹⁰ Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016, s. 409

⁹¹ NOU 1996: 3 s. 222

⁹² Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016, s. 409

⁹³ Magnus Aarbakke, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad, Jan Skåre, Norsk lovkommentar: Aksjeloven, § 3-5, Juridika.no, 16.09.20

eksempel den omstendighet at selskapet er i en oppstartsfase eller at det er behov for en høy grad av konfidensialitet omkring pågående forhandlinger om refinansiering.⁹⁴ Bestemmelsen tar også hensyn til at styret trenger tid til å vurdere selskapets økonomiske situasjon, utarbeide tiltak og forberede saken for generalforsamlingen.⁹⁵

Om styret ikke er i stand til å iverksette tiltak som bedrer økonomien «innen rimelig tid» må generalforsamlingen innkalles. Innkalling til generalforsamlingen må vedtas av styret, jf. asl. § 5-6 (1).

På generalforsamlingen skal styret gi en «redegjørelse for selskapets økonomiske stilling», jf. asl. § 3-5 (1) 2.pkt. Etter forarbeidene skal dette omfatte en redegjørelse for årsakene til underskuddet og for fremtidsutsiktene. Videre skal styret fremlegge konkrete forslag om ulike tiltak som skal gjøre egenkapitalen forsvarlig,⁹⁶ for eksempel å øke selskapets kapital gjennom en kapitalforhøyelse. Mer om tiltaksalternativer i kapittel 3.4.2.

Et spørsmål som kan reises er hvorvidt innholdet i «straks behandle saken» og «innen rimelig tid» kan endres under den pågående krisen.

Som følge av de strenge restriksjonene mistet mange omsetningen over natten fordi de måtte stenge. Til tross for at myndighetene varslet økonomiske tiltak samtidig som restriksjoner ble innført, er det klart at de som ble pålagt å stenge av myndighetene måtte gjøre noe «straks» for å begrense kostnadene som fortsatte å løpe. Det var ikke rom for å sitte passiv på sidelinjen – styret måtte handle.

Samtidig er hele samfunnssituasjonen usikker og mye endrer seg fra dag til dag. Ettersom krisen må håndteres fortløpende, er det for den enkelte virksomhet stor uvisshet knyttet til *om* det kommer økonomiske tiltak, *når* de kommer, *hvor omfattende* og *hvor langvarige* de vil være. I revidert nasjonalbudsjett for 2020, uttalte myndighetene at «For å begrense skadevirkningene av virusutbruddet for norsk

⁹⁴ NOU 1996: 3 s. 222

⁹⁵ NOU 1996: 3 s. 222

⁹⁶ Ot.prp.nr. 36 (1993-1994) s. 173

økonomi, bedrifter og arbeidsplasser, er det satt inn svært omfattende økonomiske tiltak. Målet er å bidra til at ellers sunne og levedyktige bedrifter ikke skal bukke under som følge av virusbekjempelsen.»⁹⁷

For flere selskaper, kanskje spesielt de mindre virksomhetene der styret ikke har så stort handlingsrom for å iverksette tiltak, er muligens myndighetenes tiltak den eneste måten å overleve krisen på. De økonomiske konsekvensene kommer direkte som en følge av myndighetenes restriksjoner. Da restriksjonene påfører store økonomiske byrder og de er gitt for å beskytte fellesskapet, er det rimelig at fellesskapet ved økonomiske tiltak bidrar til å holde liv i ellers levedyktige virksomheter. Det bør derfor være rom for å tilkjenne styret mer tid til å behandle saken under coronapandemien.

3.4.2 Plikt til å foreslå tiltak

Det fremgår av asl. § 3-5 at dersom selskapet ikke har en forsvarlig egenkapital i samsvar med asl. § 3-4, skal styret på generalforsamlingen «foreslå tiltak for å rette på dette». Det er en rekke ulike tiltak som kan være aktuelle for styret å iverksette for å bedre et selskaps økonomi. I det følgende vil enkelte av de tiltakene som er spesielt aktuelle under coronapandemien fremheves. Formålet med flere av disse tiltakene er i første omgang å kutte kostnader for selskapet, slik at utgiftene holdes så lave som mulig, men også at egenkapitalen skal gjenopprettes til et forsvarlig nivå, slik at egenkapitalen igjen er i tråd med bestemmelsene i asl. § 3-4 og § 3-5.⁹⁸ Så lenge egenkapitalen er forsvarlig, vil kreditorene kunne få dekning for sine krav.

En måte styret kan gjenopprette en forsvarlig egenkapital på, er ifølge forarbeidene en rasjonalisering av selskapets virksomhet.⁹⁹ En måte å rasjonalisere virksomheten på, som har fått mye oppmerksomhet under coronapandemien, er permittering av ansatte. Som nevnt i kapittel 1.2.1, var det ved utgangen av april 2020 over 420.000

⁹⁷ Innst. 360 S (2019-2020) Revidert nasjonalbudsjett 2020 og økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet kapittel 2.1 Sammendrag

⁹⁸ Ot.prp.nr. 55 (2005-2006) s. 162

⁹⁹ NOU 1996: 3 s. 57

arbeidsledige i Norge. Ved permittering beholder den ansatte jobben sin, men blir pålagt et midlertidig fritak fra arbeid, mens arbeidsgiver slipper å betale lønn.

Reglene om permittering ble midlertidig endret i forbindelse med coronautbruddet for å redusere de økonomiske skadevirkningene. Først ble arbeidsgiverperioden, de dagene arbeidsgiver har lønnsplikt overfor den ansatte, redusert fra 15 til 2 dager i perioden 20. mars til 31. august 2020.¹⁰⁰ Fra dag 3 til dag 20 sørget staten for 100 % lønn for den permitterte, inntil 6G.¹⁰¹ Fra 1. september 2020 ble arbeidsgiverperioden økt fra 2 til 10 dager, jf. permitteringsloven¹⁰² § 3. Arbeidsgivers lønnsutbetalinger er en stor løpende utgift og ved at staten tar over denne kostnaden sparer selskapene mye penger. Da lønnskostnader ofte er en av de største utgiftene i en virksomhet, er det klart at dette er et viktig bidrag til å kutte kostnader, hvilket øker sannsynligheten for at virksomheten kan overleve pandemien.

I forarbeidene fremheves omlegging av virksomheten som et alternativ for å gjenopprette forsvarlig egenkapital,¹⁰³ og under pandemien har dette vært et svært aktuelt tiltak. Dette kan for eksempel innebære nye satsningsområder eller å tilpasse virksomheten til samfunnet. På den måten kan det tenkes at et selskap, til tross for strenge restriksjoner, kan holde deler av driften i gang noe som sikrer noe omsetning. Et eksempel er restauranter som ikke lenger kan holde åpne for gjester, men som istedenfor kan tilby «take-away».

Et annet godt eksempel på en virksomhet som klarte å omstille selskapets virksomhet, er Bareksten Gin. Bareksten Gin er en produsent av gin utenfor Bergen. Som følge av coronautbruddet og stengte barer stupte salget av gin og Bareksten måtte permittere alle ansatte. Så kom ideen om å lage desinfiserende håndsprit, og kort tid etter var fabrikken i full produksjon og alle de ansatte var tilbake på jobb. Maskineriet var allerede der, de måtte bare tenke nytt.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Prop. 52 S (2019-2020) s. 5-6

¹⁰¹ <https://arbeidslivet.no/Lonn/Stillingsvern/Hva-er-permittering/> 11.11.2020

¹⁰² Lov om lønnsplikt under permittering av 06. mai 1988 nr. 22 (permitteringsloven)

¹⁰³ NOU 1996: 3 s. 57

¹⁰⁴ <https://www.tv2.no/a/11353043/> 11.11.2020

Forhøyelse av aksjekapitalen fremheves også som et aktuelt tiltak i forarbeidene,¹⁰⁵ men dette må foreslås for og vedtas på generalforsamling jf. asl. § 10-1 (1).

Aksjekapitalforhøyelse kan skje på to måter; nytegning av aksjer (nyemisjon) eller at selskapets midler blir overført fra fri egenkapital, såkalt fondsemisjon. Når egenkapitalen ikke lenger er forsvarlig er det kun nyemisjon som er et aktuelt tiltak. Dette er fordi selskapet tilføres ny kapital eller reduserer gjeldsbelastningen ved nytegning av aksjer. En fondsemisjon innebærer i realiteten bare en ompostering fra fri egenkapital til aksjekapital, og selskapet får da ikke tilført frisk kapital. Tilførsel av ny egenkapital som ikke gir aksjonærrettigheter kan også gi forsvarlig egenkapital, jf. Rt. 2001 s. 851 sml. Rt. 2010 s. 790. Tilførsel av friske penger vil styrke kapitalen, men kan for flere selskaper være vanskelig i krisetider som vi står i nå, da mange trolig ønsker å avvente og se hvordan selskapet og samfunnet for øvrig blir påvirket av krisen, og hvor lenge den trekker ut i tid.

Ellers vil både fusjon og fisjon være aktuelle tiltak for å få egenkapitalen forsvarlig. Fusjon er en selskapssammenslåing hvor typisk to eller flere aksjeselskap blir til ett. Ved en selskapsrettslig fusjon vil det overtakende selskap ta over «eiendeler, rettigheter og forpliktelser» fra det overdragende selskap, jf. asl. § 13-2. Ved en sammenslåing gis det overdragende og det overtakende selskapet mulighet til å kutte kostnader, dra nytte av synergier og stordriftsfordeler. For eksempel vil ikke ett selskap trenge to daglige ledere, tre resepsjonister eller vaktmestere. Innsparingspotensialet kan være betydelig.

I motsetning til fusjon, er fisjon deling av selskap. Det overdragende selskaps «eiendeler, rettigheter og forpliktelser» skal fordeles mellom ett eller flere overtakende selskap, se asl. § 14-2. Selv om et selskap ikke har en forsvarlig egenkapital, er det ikke utelukket at egenkapitalen vil kunne være forsvarlig dersom selskapet deles. For eksempel kan særlig risikofylte eller kostnadskrevende deler av virksomheten skilles ut, for derved å begrense risikoen for den sunne og gode delen av virksomheten.

Et annet aktuelt tiltak kan være reduksjon av virksomheten. Ved å redusere for eksempel produksjonsvolumet, sortimentet eller filialer, vil selskapet kunne spare

¹⁰⁵ NOU 1996: 3 s. 57

tilstrekkelig med midler til å gjenopprette egenkapitalens forsvarlighet, fordi dette gir rom for å kvitte seg med mindre lønnsom virksomhet og mulighet til å fokusere på kjernevirksomheten som gir bedre avkastning.

Bedre langsiktig finansiering, reforhandling av låneavtaler eller inngåelse av nye avtaler om lån vil også kunne tilføre nok kapital eller kutte nok ned på månedlige kostnader slik at egenkapitalen igjen blir forsvarlig. I forbindelse med coronapandemien ble midlertidig lov om rekonstruksjon vedtatt,¹⁰⁶ hvilket ga styret muligheten til å iverksette rekonstruksjonsforhandling. Formålet med loven er «å redusere risikoen for konkurs i bedrifter som under normale omstendigheter er levedyktige, uten samtidig å åpne for at tapsbringende virksomheter videreføres på kreditorenes regning.»¹⁰⁷ Som nevnt i kapittel 1.2.1, erstatter reglene om rekonstruksjon de tidligere reglene om gjeldsforhandling i konkursloven. Tanken bak den endrede ordlyden er å fremheve at det i rekonstruksjonsloven er tale om «en nødvendig omlegging av virksomheten og måten den drives på, hvor en sanering av gjelden bare er en del av løsningen».¹⁰⁸

Rekonstruksjonsforhandling innebærer at selskapet forhandler med alle kreditorene sine for å oppnå en mer ryddig gjeldssituasjon.¹⁰⁹ Et vanlig resultat etter en rekonstruksjonsforhandling er en reduksjon av gjelden og/eller at betalinger blir utsatt, men det er også mulig å få omgjort deler av gjelden til aksjekapital, salg av hele eller deler av selskapet eller en kombinasjon av disse.¹¹⁰ Av de ulike tiltakene som kan inngå i en rekonstruksjon av virksomheten er flere av de de samme som tiltakene som beskrevet over. Tiltakene vil bidra til å kutte kostnader og bedre kapitalen. Loven om rekonstruksjon gir dermed styret et ytterligere tiltak for å håndtere de økonomiske utfordringene som følge av pandemien.

¹⁰⁶ Midlertidig lov om rekonstruksjon for å avhjelpe økonomiske problemer som følge av utbrudd av covid-19 av 07. mai 2020 nr. 38 (rekonstruksjonsloven)

¹⁰⁷ Prop. 75 L (2019-2020) s. 62

¹⁰⁸ Prop. 75 L (2019-2020) s. 5-6

¹⁰⁹ <https://arbinn.nho.no/forretningsdrift/styrearbeid-og-okonomi/styrearbeid/artikler/rekonstruksjon-og-gjeldsforhandling/> 17.11.2020

¹¹⁰ <https://www.domstol.no/gjeld-og-konkurs/konkurs/rekonstruksjon/> 17.11.2020

3.4.3 Plikt til å foreslå selskapet oppløst

I asl. § 3-5 (2) fremgår det at dersom «styret ikke finner grunnlag for å foreslå tiltak» eller «slike tiltak ikke lar seg gjennomføre», skal styret foreslå selskapet oppløst. Ordlyden omfatter blant annet også den situasjon at generalforsamlingen nedstemmer styrets forslag til tiltak, og andre tiltak etter styrets skjønn ikke er realistiske.¹¹¹

Styret plikter å foreslå selskapet oppløst i to situasjoner. Den første situasjonen er dersom styret «ikke finner grunnlag for å foreslå» slike tiltak som beskrevet i kapittel 3.4.2 overfor. Dersom ikke styret setter frem forslag til tiltak som vil sikre videre drift med forsvarlig egenkapital, skal styret foreslå selskapet oppløst.¹¹²

For det andre skal selskapet foreslås oppløst dersom tiltak som skal gjøre egenkapitalen forsvarlig «ikke lar seg gjennomføre». Dette omfatter, som tidligere nevnt, den situasjon der styrets forslag til aktuelle tiltak blir forelagt generalforsamlingen, men tilstrekkelig flertall for vedtakelse ikke oppnås.¹¹³ Det samme gjelder dersom det vedtas tiltak på generalforsamlingen som i ettertid viser seg ikke å være mulige å gjennomføre, for eksempel der det har blitt vedtatt en aksjekapitalforhøyelse, men minstebeløpet ikke blir tegnet innen tegningsfristens utløp slik at aksjekapitalforhøyelsen bortfaller, se asl. § 10-8.¹¹⁴

Grunnen til at loven inneholder et krav til forslag om oppløsning er at det begrensede ansvaret i et aksjeselskap ikke gir aksjonærene et insentiv til å oppløse selskapet, selv om selskapet opplever økonomiske problemer. Videre er aksjonærene i utgangspunktet underordnet alle andre rettighetshavere ved en oppløsning. Dette innebærer at aksjonærene i egenskap av å være aksjonær ikke har noe å tjene på å foreslå oppløsning av selskapet.¹¹⁵ Aksjonærene vil i utgangspunktet være interessert i å drive videre, uavhengig av risiko, da videre drift er en forutsetning for at de skal kunne få avkastning for sin investering.

¹¹¹ NOU 1996: 3 s. 222

¹¹² NOU 1996: 3 s. 222

¹¹³ NOU 1996: 3 s. 222

¹¹⁴ Magnus Aarbakke, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad, Jan Skåre, Norsk lovkommentar: Aksjeloven, § 3-5, Juridika.no, 21.10.20

¹¹⁵ Elin Mack Løvdaal, Aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 3-4 og 3-5, Tidsskrift for forretningsjus, 04/2003

3.4.4 Forholdet til konkursloven § 61 under coronapandemien

I dette kapitlet skal plikten til å begjære oppbud etter asl. § 3-5 (2) og konkursloven (kkl.) § 61 om åpning av konkurs ses opp mot coronasituasjonen. Styrets plikt til å handle innebærer i ytterste konsekvens å begjære selskapet oppløst. Dersom styret har forsøkt tiltak, ikke finner andre tiltak formålstjenlige eller disse ikke lar seg gjennomføre, se kapittel 3.4.3 overfor, vil videre drift forutsetningsvis skje på kreditorenes regning. Av hensyn til kreditorene må styret da begjære selskapet konkurs, før kreditorenes tap blir potensielt enda større. Når et styre begjærer oppbud, er det i realiteten fremsettelse av et ønske om åpning av konkurs. Det er tingretten som åpner konkurs, og for at den skal kunne gjøre det må visse vilkår være oppfylt.

Dette er en interessant problemstilling fordi mange selskaper brått opplevde svikt i kontantstrømmen og dårligere likviditet som følge av den økonomiske krisen coronaviruset forårsaket. For enkelte selskap gikk det så langt at egenkapitalen og likviditeten ikke lenger var forsvarlig etter asl. § 3-4 jf. § 3-5. Under visse forutsetninger har styret da en plikt til å begjære oppbud.

Bestemmelsen i kkl. § 61 sier noe om når konkurs kan åpnes. Av denne fremgår det at:

Skyldneren er insolvent når denne ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller, med mindre betalingsudyktigheten må antas å være forbigående. Insolvens foreligger likevel ikke når skyldnerens eiendeler og inntekter til sammen antas å kunne gi full dekning for skyldnerens forpliktelser, selv om oppfyllelsen av forpliktelsene vil bli forsinket ved at dekning må søkes ved salg av eiendelene.

Bestemmelsen legaldefinerer insolvens og knytter begrepet til to vilkår; i) skyldneren må være betalingsudyktig/illikvid og ii) skyldneren må ha underbalanse/insuffisiens. Om likviditet, se kapittel 1.3.3. Insuffisiens foreligger når skyldnerens gjeld overstiger verdien av hans eiendeler. Med andre ord: for å være insolvent må skyldneren både være illikvid og ha insuffisiens.

Hva gjelder betalingsudyktigheten, er spørsmålet om inntektene er gode nok og kommer tidsnok til å dekke selskapets forpliktelser,¹¹⁶ eventuelt om selskapet har nok penger på bok til å dekke løpende kostnader frem til inntjeningen tiltar igjen. Det kreves en viss stabilitet og varighet av inntjeningen som skal sikre dekning av gjelden etter hvert som den forfaller.¹¹⁷ Det er imidlertid et vilkår at illikviditeten ikke er av forbigående art – og det er nettopp dette som er interessant i relasjon til coronapandemien vi står i.

En alminnelig forståelse av ordlyden «forbigående» er midlertidig; noe som passerer. Det er på det rene at coronapandemien er av «forbigående art». Ordlyden tilsier at så lenge en har holdepunkter for at betalingsudyktigheten er forbigående, er selskapet ikke insolvent etter kkl. § 61, og har da heller ikke oppbudsplikt etter asl. § 3-5.

Et spørsmål er hvor lenge illikviditeten kan vare, men likevel være av «forbigående art».

Dette er i ulike kilder besvart svært ulikt. I Stortingets justiskomité var det flertall for at «forbigående» var noen dager eller uker, mens mindretallet stemte for «noen måneder». I den juridiske litteraturen har Brækhus, Andenæs og Ro sagt seg enige i flertallet, mens Huser har sagt seg enig med mindretallet, og uttrykte at tre måneder kunne være et utgangspunkt.¹¹⁸ Det er nærliggende at tanken bak å tidsbegrense «forbigående», er fordi jo lenger frem i tid forventningen om inntekt ligger, jo mer usikker blir den. Det blir et spørsmål om hvor usikre forventninger som kan legges til grunn.

Da viruset brøt ut og myndighetene besluttet å stenge ned samfunnet, inntraff også den økonomiske krisen, slik det er beskrevet i kapittel 1.2.1 overfor. Coronautbruddet og innføringen av «lockdown» kom uventet på mange og ingen kunne forberede seg på hva som var i vente. Av sin natur er coronaviruset forbigående og den manglende likviditeten som følger direkte av nedstengingen vil også, i seg selv, være forbigående.¹¹⁹

¹¹⁶ Tore Bråthen, Norsk Lovkommentar: Aksjeloven, note 64 til asl. § 2-1 (2), Rettsdata.no, 15.09.20

¹¹⁷ Rt. 1997 s. 698

¹¹⁸ Sjur Brækhus, Omsetning og kreditt 1, 3. utgave, Oslo 1991, Mads Henry Andenæs, Konkurs, 3. utgave, Oslo, 2009, Kristian Huser, Gjeldsforfølgingsrett, Bergen, 1995, Knut Ro, LoR 1987 s. 320, ref. også Tore Bråthen, Norsk Lovkommentar: Konkursloven, note 64 til kkl. § 61, Rettsdata.no, 15.09.20

¹¹⁹ <https://svw.no/artikler/plikten-av-a-melde-oppbud-i-lys-av-koronaviruset-er-rammene-for-styrets-handlingsrom-utvidet> 15.09.20

Det er imidlertid ingen som kan forutsi hvor lenge pandemien vil herje og økonomien vil lide.

Når denne masteroppgaven skrives har virusutbruddet pågått i godt og vel 10 måneder, og det ser ikke ut til å ta slutt i umiddelbar fremtid. Samfunnet stengte den 12. mars, og i slutten av april startet en gradvis gjenåpning, men ikke før medio juni kunne for eksempel treningssentrene og svømmehallene åpne igjen. Disse hadde da hatt stengte dører i over tre måneder. Samtidig er det mange i kulturlivet som ikke har kunnet gå tilbake til hverdagen, da det fremdeles (desember 2020) er forbudt med arrangementer med flere enn 200 deltakere, hvilket gjør for eksempel konserter på større arenaer umulig. Den gradvise gjenåpningen gjorde at mange selskaper igjen fikk penger i kassen, men det varierte veldig fra selskap til selskap hvordan kapital situasjonen var etter krisen inntraff.

I november 2020 ble det på ny innført svært inngripende tiltak som følge av større smitteutbrudd i flere deler av landet. I Oslo og Bergen har det blant annet blitt innført fullt skjenkestopp, treningssentre, kino og teater har måttet stenge. I denne omgang er tiltakene ment å vare til midten av desember 2020, så det er usikkert hvordan de nye restriksjonene vil påvirke næringslivet og økonomien ellers.¹²⁰

Det at viruset i seg selv er forbigående og at den påfølgende illikviditeten for mange også er det, er et moment som kan trekke i retning av at det i denne situasjonen bør tillates å strekke tidsaspektet i «forbigående» noe lenger enn det rettspraksis og juridisk litteratur har antydnet. Hvor langt innholdet i ordlyden kan strekkes vil til syvende og sist uansett bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfelle.¹²¹ I denne vurderingen vil det være aktuelt å vektlegge blant annet om det kan dokumenteres at fremtidsutsiktene er gode,¹²² for eksempel ved å se på utestående kundefordringer, hvor lønnsom bedriften er og hvordan markedet kan komme til å være etter krisen er over.¹²³

¹²⁰ <https://www.regjeringen.no/no/tema/Koronasituasjonen/oversikt-over-nasjonale-tiltak-fra-5.-november/id2783881/> 17.11.2020

¹²¹ <https://svw.no/artikler/plikten-av-a-melde-oppbud-i-lys-av-koronaviruset-er-rammene-for-styrets-handlingsrom-utvidet> 15.09.20

¹²² LG-1997-791

¹²³ <https://svw.no/artikler/plikten-av-a-melde-oppbud-i-lys-av-koronaviruset-er-rammene-for-styrets-handlingsrom-utvidet> 15.09.20

Sentralt i vurderingen står altså om selskapet vil ha tilstrekkelige økonomiske ressurser tilgjengelig for å kunne fortsette driften som normalt når hverdagen er tilbake. Ved denne vurderingen er det essensielt at styret er realistiske både med tanke på budsjett, markedet og lønnsomhet i fremtiden. Om konklusjonen blir at det ikke er mulig for virksomheten å komme seg tilbake til en normalsituasjon med bedre resultater på den andre siden av krisen og egenkapitalen dermed er tapt for godt, vil plikten til å begjære oppbud inntre.¹²⁴

Myndighetene har opprettet og innført en rekke tiltakspakker som også må ses hen til ved vurderingen av om styret har oppbudsplikt. Disse lettende tiltakene ble innført for å få så mange som mulig gjennom den økonomiske krisen. Blant tiltakene er nye permitteringsregler, muligheten til å utsette betaling av skatter og avgifter, lånepakker og kontantstøtte.¹²⁵ Disse er nærmere beskrevet i kapittel 3.4.2 ovenfor. Regjeringen har selv uttalt at «dette er et målrettet tiltak for at sunne og gode bedrifter ikke går konkurs, selv om de blir hardt rammet akkurat nå».¹²⁶ For selskaper som stod støtt før krisen inntraff, og som regner med å kunne drive forsvarlig virksomhet etter pandemien, vil slike hjelpeordninger bidra til å holde virksomhetens hjul i gang.

¹²⁴ <https://svw.no/artikler/plikten-av-a-melde-oppbud-i-lys-av-koronaviruset-er-rammene-for-styrets-handlingsrom-utvidet> 15.09.20

¹²⁵ <https://harris.no/aktuelt/korona-og-konkurs/> 15.09.20

¹²⁶ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/strakstiltak-for-a-bote-pa-de-okonomiske-konsekvensene-av-korona/id2693026/> 16.09.20

4 Oppsummering

Den økonomiske krisen coronaviruset har forårsaket har rammet hele verdensøkonomien, også den nasjonale økonomien. Store og små bedrifter, risikoutsatte og trygge – alle har blitt påvirket i større eller mindre grad.

Styret spiller en helt sentral rolle i selskapet under en økonomisk krise. Gjennom oppgaven blir det klart at selv om coronapandemien faktisk virker inn på vurderingen av forsvarlighetskravet i asl. § 3-5 og det bør være rom for å tåle en svakere egenkapital under en krise, må styret likevel vurdere situasjonen grundig, iverksette tiltak og jobbe aktivt for overlevelse.

Det vil kunne være til skade for både selskaper og kreditorer om reglene til asl. § 3-4 og § 3-5 tolkes for strengt i en krisesituasjon som vi står i nå. Kompetente styremedlemmer og andre helt sentrale nøkkelpersoner vil kunne bli skremt til å forlate vervet som styremedlem i en tid selskapet trenger de som mest. Kanskje burde det i slike krevende, ekstraordinære tider vært regler som sikret styremedlemmer fra å komme i personlig ansvar, forutsatt at opptredenene ikke var grov uaktsom – nettopp for ikke å skremme de bort fra styreverv.

Videre har nok de færreste styrer tatt høyde for en internasjonal, økonomisk krise ved vurderingen av hva som er en forsvarlig egenkapital for det aktuelle selskapet. Hva som er en forsvarlig egenkapital i en normalsituasjon, er trolig ikke forsvarlig i en slik ekstraordinær situasjon som vi nå står i, samtidig vil kanskje det som er uforsvarlig i en normalsituasjon anses å være forsvarlig i denne situasjonen.

Dersom man kan hensynta forventet fremtidig inntjening, er kanskje ikke dagens egenkapitalsituasjon uforsvarlig slik at tiltak må iverksettes, selv om egenkapitalen er sterkt redusert. I en normalsituasjon ville man imidlertid hatt store problemer med å påstå at virksomheten kom til å tjene penger igjen, uten å kunne vise til konkrete forhold som tilsier at dette faktisk kommer til å skje. Det er dette som gjør dagens situasjon så spesiell – mange kan i dag vise til det konkrete forhold at pandemien vil forsvinne og de

streng restriksjonene vil oppheves. De økonomiske problemene er derfor forbigående, og på lang sikt kan det derfor være forsvarlig å drive virksomheten videre, til tross for svakere egenkapital i krisetiden.

Dersom alle virksomhetene som fikk økonomiske problemer som følge av viruset måtte slå seg konkurs, hadde det ikke vært stort igjen av det norske næringslivet på den andre siden av dette – heller ikke norsk økonomi. Derfor er statens mange tiltakspakker og kompensasjonsordninger helt nødvendige. Disse vil kunne avhjelpe på selskapenes økonomiske situasjon og gi styrene litt større handlingsrom i en krevende tid.

Samtidig vil det for de fleste være stor usikkerhet knyttet til i hvilken grad disse tiltakspakkene faktisk vil bøte på selskapets sviktende økonomi, ettersom ingen vet hvor lenge verken pandemien, de økonomiske konsekvensene eller tiltakspakkene vil vare, eller hvor omfattende disse vil bli. På et eller annet tidspunkt i fremtiden vil alle statens støtte- og kompensasjonsordninger være faset ut for godt. Det er umulig å forutsi hvordan de endelige konsekvensene vil bli, men mye tyder på at det vil åpnes flere konkurser. Det er ikke usannsynlig at det også vil oppstå tvister som følge av tap for kreditorer og andre. Kanskje vil også noen påberope et krav på erstatning etter asl. § 17-1 som følge av brudd på handleplikten i asl. § 3-5. Selv om vurderingen overfor viser at det bør kunne tåles en svakere egenkapital, kan det ikke utelukkes at domstolene i slike saker kanskje vil opprettholde det ordinære kravet til handleplikt, og heller lempe litt på kravet under uaktsomhetsvurderingen.

Litteraturliste

Lov

Aksjeloven	Lov om aksjeselskaper av 13. juni 1997 nr. 44
Allmennaksjeloven	Lov om allmennaksjeselskaper av 13. juni 1997 nr. 45
Konkursloven	Lov om gjeldsforhandling og konkurs av 08. juni 1984 nr. 58
Permitteringsloven	Lov om lønnsplikt under permittering av 06. mai 1988 nr. 22
Regnskapsloven	Lov om årsregnskap mv. av 17. juli 1998 nr. 56
Rekonstruksjonsloven	Midlertidig lov om rekonstruksjon for å avhjelpe økonomiske problemer som følge av utbrudd av covid-19 av 07. mai 2020 nr. 38
Straffeloven	Lov om straff av 20. mai 2005 nr. 28

Forarbeider og utredninger

NOU 1992: 29	Lov om aksjeselskaper
Ot.prp. nr. 36 (1993-1994)	Om lov om aksjeselskaper
Innst. O. nr. 45 (1994-1995)	Innstilling fra justiskomiteen om lov om aksjeselskap
NOU 1996: 3	Ny aksjelovgivning
Ot.prp. nr. 23 (1996-1997)	Om lov om aksjeselskaper og lov om allmennaksjeselskaper

Innst. O. nr. 80 (1996-1997)	Innstilling fra justiskomiteen om lov om aksjeselskaper og lov om allmennaksjeselskaper
Ot.prp.nr. 55 (2005-2006)	Om lov om endringer i aksjelovgivningen mv.
Prop. 111 L (2012-2013)	Endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger)
Prop. 112 L (2016-2017)	Endringer i aksjelovgivningen mv. (modernisering og forenkling)
NOU 2016: 22	Aksjelovgivning for økt verdiskaping
Prop. 52 S (2019-2020)	Endringer i statsbudsjettet 2020 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Finansdepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)
Prop. 75 L (2019-2020)	Midlertidig lov om rekonstruksjon for å avhjelpe økonomiske problemer som følge av utbrudd av covid-19 (rekonstruksjonsloven)
Forenkling og modernisering av aksjeloven	Forenkling og modernisering av aksjeloven, En utredning av advokat Gudmund Knudsen, skrevet etter oppdrag fra Justis- og politidepartementet, 2011

Rettspraksis

HR-2017-2375-A	<i>Ulvesund</i>
HR-2016-1440-A	<i>Håheller</i>

Rt. 2010 s. 790

Rt. 2003 s. 696

Rt. 2001 s. 851

Rt. 1997 s. 698

Rt. 1996 s. 1415 *Borthen-dommen*

Rt. 1975 s. 220 *Husmor-dommen*

LG-1997-791

Juridisk teori og artikler

Andenæs, Mads Henry *Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper, 3. utgave, 2016*

Bråthen, Tore *Selskapsrett, 5. utgave, 2017, Gyldendal Norsk Forlag AS*

Fleischer, Carl August *Rettskilder, 1995, Ad Notam Gyldendal*

Løvdal, Elin Mack *Aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 3-4 og 3-5, Tidsskrift for forretningsjus, 04/2003*

Skoghøy, Jens Edvin A. *Reelle hensyn som rettskilde, Lov og Rett, 04/2013*

Lovkommentarer

Juridika.no

Magnus Aarbakke, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad, Jan Skåre

Norsk lovkommentar: Aksjeloven, § 3-4

Magnus Aarbakke, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad, Jan Skåre

Norsk lovkommentar: Aksjeloven, § 3-5

Rettsdata.no

Tore Bråthen

Norsk Lovkommentar: Aksjeloven asl. § 2-1 (2) note 64

Tore Bråthen

Norsk Lovkommentar: Aksjeloven asl. § 6-12 (1) note 1082

Håvard Wiker

Norsk Lovkommentar: Konkursloven § 61 note 64

Nettsider

Regjeringen

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nye-tiltak/id2693327/>

Sist besøkt 02.09.2020

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/-hold-dere-hjemme-ha-minst-mulig-sosial-kontakt/id2783763/>

Sist besøkt 12.11.2020

<https://www.regjeringen.no/contentassets/c11d23c2941940fb8993da8a4bfa65f1/6.3.2020-kgl.res---anvendelse-av-fullmaktsbestemmelsene-i-helseberedskapsloven.pdf>

Sist besøkt 12.10.2020

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/rapporter/forenkling_av_aksjeloven_web.pdf

Sist besøkt 22.11.2020

<https://www.regjeringen.no/no/tema/Koronasituasjonen/oversikt-over-nasjonale-tiltak-fra-5.-november/id2783881/>

Sist besøkt 17.11.2020

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/strakstiltak-for-a-bote-pa-de-okonomiske-konsekvensene-av-korona/id2693026/>

Sist besøkt 16.09.20

Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta-og-kunnskap-om-covid-19/fakta-om-covid-19-utbruddet/?term=&h=1>

Sist besøkt 02.09.2020

https://www.helsedirektoratet.no/tema/beredskap-og-krisehandtering/koronavirus/anbefalinger-og-beslutninger/Vedtak%20etter%20lov%20om%20vern%20mot%20smittsomme%20sykdommer%20§4-1%20andre%20ledd%20om%20møteforbud%20og%20stenging%20av%20virksomhet.pdf/_attachment/inline/5c6032e8-3d56-44f2-a18c-8829a9db7c97:7686689d095ad59bf30786a730632036a1f9c2d1/Vedtak%20etter%20lov%20om%20vern%20mot%20smittsomme%20sykdommer%20§%204-1%20andre%20ledd%20om%20møteforbud%20og%20stenging%20av%20virksomhet.pdf

Sist besøkt 12.10.2020

<https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/helsedirektoratet-har-vedtatt-omfattende-tiltak-for-a-hindre-spredning-av-covid-19>

Sist besøkt 02.09.2020

NAV og SSB

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/nyheter/mer-enn-420-000-registrert-som-arbeidssokere-hos-nav>

Sist besøkt 02.09.2020

<https://memu.no/artikler/nesten-100-000-personer-har-gatt-ut-av-ledighetskoen-under-koronakrisen/>

Sist besøkt 24.09.20

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/nyheter/142-000-flere-ledige-siste-uke>

Sist besøkt 21.10.20

<https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/faktaside>

Sist besøkt 08.10.2020

<https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/nedgangen-i-norsk-okonomi-i-2.kvartal-er-den-dypeste-ssb-har-malt>

Sist besøkt 02.09.2020

<https://www.ssb.no/konkurs>

Sist besøkt 03.09.2020

Annet

<https://www.skatteetaten.no/kompensasjonsordning/>

Sist besøkt 06.11.2020

<https://www.skatteetaten.no/skjema/betalingsutsettelse/>

Sist besøkt 25.11.2020

<https://regnskapshjelp.no/fagstoff/forsvarlig-egenkapital>

Sist besøkt 24.08.2020

<https://arbeidslivet.no/Lonn/Stillingsvern/Hva-er-permittering/>

Sist besøkt 11.11.2020

https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUR2000/v09/JUR2000-1-1/undervisningsmateriale/Reelle_hensyn.pdf

Sist besøkt 22.09.20

<https://arbinn.nho.no/forretningsdrift/styrearbeid-og-okonomi/styrearbeid/artikler/rekonstruksjon-og-gjeldsforhandling/>

Sist besøkt 17.11.2020

<https://www.domstol.no/gjeld-og-konkurs/konkurs/rekonstruksjon/>

Sist besøkt 17.11.2020

<https://svw.no/artikler/plikten-av-a-melde-oppbud-i-lys-av-koronaviruset-er-rammene-for-styrets-handlingsrom-utvidet>

Sist besøkt 15.09.2020

<https://harris.no/aktuelt/korona-og-konkurs/>

Sist besøkt 15.09.20

Avisartikler

NTB, 28.10.2020, Ny smittebølge tvinger Europa til å stenge ned på nytt, *Dagsavisen*,

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/ny-smittebolge-tvinger-europa-til-a-stenge-ned-pa-nytt-1.1793838>

Sist besøkt 12.11.2020

NTB, 02.06.2020, Domstolene venter et ras av konkurser, *E24*,

<https://e24.no/norsk-oekonomi/i/RRLVxr/domstolene-venter-et-ras-av-koronakonkurser>

Sist besøkt 24.09.2020

16.03.2020, Dette sier bilimportørene om konsekvensene, *Bilnytt*,

<https://www.bilnytt.no/subscriber/showArticle.aspx?articleID=7959>

Sist besøkt 24.09.2020

Embret Sæter, 14.03.2020, Korona gir bråstopp i bilmarkedet, *Dagens Næringsliv*,

<https://www.dn.no/motor/koronaviruset/shanghai/tesla/korona-gir-brastopp-i-bilmarkedet/2-1-772430>

Sist besøkt 24.09.2020

Leila Feratovic, 06.03.2020, Spår sterk økning i konkurser grunnet korona, *Dagens Næringsliv*,

<https://www.dn.no/markeds/konkurs/bisnode/detaljhandel/spar-sterk-okning-i-konkurser-grunnet-korona/2-1-768440>

Sist besøkt 24.09.2020

Harald Berglihn, 15.11.2020, Varsler konkurssras når 10.000 næringsdrivende snart må betale milliardgjeld: -Jeg kan ikke helt forstå hvordan vi skal klare det, *Dagens Næringsliv*,

<https://www.dn.no/reiseliv/eli-pedersen/senja/rune-langso-johansen/varsler-konkurssras-nar-10000-naringsdrivende-snart-ma-betale-milliardgjeld-jeg-kan-ikke-helt-forsta-hvordan-vi-skal-klare-det/2-1-908002>

Sist besøkt 25.11.2020

John Rasmussen, 30.05.2020, Spår 6000 corona-konkurser, *Dagbladet*,

<https://www.dagbladet.no/nyheter/spar-6000-corona-konkurser/72514352>

Sist besøkt 03.09.2020

Chris Ronald Hermansen, 24.03.2020, Færre konkurser enn vanlig etter korona-utbruddet, *TV2*,

<https://www.tv2.no/a/11322634/>

Sist besøkt 03.09.2020

Chris Ronald Hermansen, 10.04.2020, Byttet ut gin-produksjon med udrikkelig sprit: - Eventyrlig, *TV2*,

<https://www.tv2.no/a/11353043/>

Sist besøkt 11.11.2020

Sindre Hopland, 12.05.2020, Sats gikk på corona-smell: Mistet 20.000 kunder i april alene, *E24*

<https://e24.no/boers-og-finans/i/LA7BJ1/sats-gikk-paa-corona-smell-mistet-20000-kunder-i-april-alene>

Sist besøkt 01.12.2020

Vedlegg

Mail fra Statistisk Sentralbyrå:

Fra: Kjos, Øyvind Kragh Oyvind.Kragh.Kjos@ssb.no
Emne: SV: Utvikling i BNP, coronakrisen
Dato: 24. september 2020 kl. 12:12
Til: idakaa@msn.com
Kopi: Informasjon Informasjon@ssb.no

ØK

Hei Ida,

Volumendringen i Fastlands BNP er den aktuelle målestokken. Fallet under finanskrisen (4. kvartal 2008) var på 2,3 prosent i volum. Til sammenligning har fallet som følge av koronautbruddet vært på hhv. 2,1 prosent i 1. kvartal og 6,3 prosent i 2. kvartal (også i volum).

Vi publiserer også månedstall – på det dypeste var fallet i økonomien 11,2 prosent i volum (fra februar til april). Ved utgangen av juli hadde Fastlands BNP falt 4,7 prosent i volum siden februar.

Alt i alt kan jeg si at vi alltid omtaler volumendringen når vi skriver, med mindre annet er spesifisert.

Håper dette var oppklarende.

Vennlig hilsen,

Øyvind Kragh Kjos

Seksjon for nasjonalregnskap | Avdeling for økonomisk statistikk

Statistisk sentralbyrå, Postboks 2633 St. Hanshaugen, 0131 Oslo

www.ssb.no | ykk@ssb.no